Soldage paa Aulestad

Minder om Bjørnstjerne Bjørnson

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta verk av **Christopher Boeck** (1850-1932) har digitaliserats i maj 2011 av Nasjonalbiblioteket i Oslo och anpassats för Projekt Runeberg i september 2013 av Ralph E.

SOLDAGE PAA AULESTADCHRISTOPHER BOECK

Et UiDDiGSSBLSKAB> Lystspil i 1 Akt. 2det Oplag. >85 - »

Ex københavnsk Hjem. Lystspil i 4 Akter.. . 1 25 - >

En Foraarssaga. Eventyrdrama i 4 Akter. . . 1 » - <

Svar paa Tiltale. Lystspil i 1 Akt. 3die Oplag «75 - >

Berengaria. En Digtcyklus........1 > ib. 2 >

Diotb................1 50 - 3 »

Unqb Hjerter. Fortælling. 7ende ill. Folkeudgave 3 • - 4 50

Livsmod. Fortælling. 3die Oplag.............375-525

Sangens Magt. Fortælling. 3die Oplag.....3 > - 4 50

Arvingen til Skjoldn.es. Fortælling. 3die Oplag. 3 75 5 25

Fruen til Rønnebyqaard. Fortælling. 5teOplag 3 25 - 4 75

Raa dhusklok kern e. Fortælling. 4de Oplag . . 3 75 - 5 25

Julems Rose. Fortælling. 4de Oplag..........3 50 - 5 •

Minb Sange.............150-3 > CHRISTOPHER BOECK

SOLDAGE PAA AULESTAD

MINDER

OM

BJØRNSTJERNE BJØRNSON H. HAGERUP! FORLAjG

KØBENHAVNCOPYRIGHT igiO BY

CHRISTOPHER BOECK COPENHAGEN

Triers Bogtrykkeri (G. L I.ind £ Numa Fræukel)

1910Aldrig, aldrig kan jeg glemme første Gang, jeg saa dig hjemme i din Digtnings store Hus, med de mange Stemmers Sus, de, som fulgte mig i Tiden, styrked mig til Livsensstriden, og som aldrig svigted siden.

Aldrig, aldrig kan jeg glemme förste Gang, jeg saa dig hjemme, sommerstærk og hjerteglad, paa din Mark ved Aulestad.

Aldrig, aldrig kan jeg glemme Friluftsklangen i din Stemme, naar du gennem Skoven gik, svang din Økse let i Haanden, mens dit stolte Ørneblik spejled kraftig Digteraanden. Vej du baned, Vej du brod, til vi Elverdybet naade, horte op fra Dalens Skød Klang af Nokkens Harpetraade.

Aldrig, aldrig kan jeg glemme Klangen af din milde Stemme, naar jeg saa dig sidde hjemme, med dit Øjes klare Flamme, i de store Vidders Ramme.

Som jeg saa dig, sand og stærk, helt du svared til dit Værk!I.

Frem suser Toget, ind over den norske Grænse, frem over store Hojsletter, nu nede i Dalen, saa oppe paa Højderne.

Ved Moss standser vi et Øjeblik — dér ligger Jeløen, badet i Majdagens tindrende Sol.

Fremad over gyldne Blomstertæpper, vævet af Foraarets Alfer . . . over Marker med regnbu-skinnende Stedmodersblomster . . . fremad, frem langs Christianiafjorden.

Nu gaar det over Højderne ved Ljan.

Dér ligger Christian den Fjerdes gamle By!

Kun en Nats Hvile her.

Et Glimt af Nationalteatret.

Paa Plakaten „Maria Stuart" af Bjørnstjerne Bjørnson, dette Brus af krydsende Klinger og spillende Vid, af Ungdom og Skønhed, af Had og Elskov og Længsel, af svulmende Drømme, funklende og knitrende i Renæssancens Fløjl og Silke og lysende af Bjørnsons unge Digtersol.

Uden for Teatret staar hans Statue, myndigt skuende ud — mer Taleren og Folkeføreren end den drømmende Digter.

— Næste Morgen gaar det videre med Toget . . . forbi det minderige Ejdsvold.8

Glitrende Glans fra Mjøsens Vande, der spejler de grønne Sletter.

Ved Lillehammer venter Skydsen.

Videre bærer det frem i den norske Vaar.

Nu gaar det ind gennem Gudbrandsdalen.

Solen skinner fra en nyfødt Himmel, der blaaner ud over Høj og Dal.

Vandet siler ned ad de mossede Klippesider, Birken staar i Udspring, halvt knoppet, halvt udfoldet.

Smaa Blomsterbørn stikker de gyldne, lyslokkede Hoveder op af Klipperevnerne.

Se det lille Hus paa Klippen.

Gamle Mormor staar derudenfor... første Udtur efter den lange Vinters indelukkede Liv. Hun støtter sig til Stokken. Katten stryger sig kælent op ad hende. Børnebørnene danser med bare Fødder om hende og begynder at plukke Blomster, som de pynter Mis med.

Mormor skygger med Haanden for Øjnene.

Paa denne Plet har hun som ung Pige spejdet efter ham, der nu aldrig mer kommer. Hendes Øjne dugges, hun sukker.

Da opklares hendes Ansigt: kække Lurtoner bæres gennem Luften — det er Datterdatteren, den lille Synnøve, der blæser Vaaren ind. Ak, det minder om Ungdomsdagene paa Sæteren!

Tonerne bæres vidt ud, Skov og Fjæld svarer . . . og alt Buskapet lytter.

Gedebukken kommer springende ned ad Klippen og spiser af Børnenes Hænder ... de fineste For-9

aarsblomster er ikke for gode til den hornede, langskæggede Husven.

Til Tonernes Lyd danser nu Børnene; og fra Højden kommer Smaabække hoppende, fossende i Kapløb og Spring udover, boblende og syngende, stænkende og plaskende.

„Gaar d'ikke fygende, gaar d'ikke strygende!"

Jo, det mærkes, vi er i Bjørnsons Land!

Alt dette, som hans unge Øjne har set, det ligger lyslevende for os.

Og efterhaanden, som man lever sig ind i den norske Natur, forstaar man bedre den Digtning, den har affødt. Man indser, at Naturen her er det første, og at Menneskene langsomt har faaet Fodfæste her . . . heroppe maatte den Digter fødes, der er Naturen selv i al dens Urfriskhed, og hans Tanker maatte springe frem, saa oprindelige som Blomster af Klipperevnen, saa viltre og vilde som den strømmende Fjældfos.

— Nu ruller Vognen ind paa Vonhejm Sanatorium, et Sommerpensionat i Nærheden af Aulestad.

Vonhejm ligger halvt gemt bag Graner og Birke, mellem hvilke man ser ud til de omgivende, skovklædte Højder med deres Huse og Gaarde og Marker.

Min første Gang var hen ad Vejen, der gaar neden for Aulestad.

Men det laa stille hen.

Bjørnson ventedes først hjem i Juni.10

Ja, stoltere Beliggenhed kunde et Digterhjem vei ikke have.

Et Vartburg paa Højden, en Ørnerede, fjernt fra Verden . . . med det lange Udsyn, den friske Luft, den vide Synskreds.

— Og Juni gaar ind.

I en Kløft ligger endnu en enkelt smeltende Snedrive, et Baghold af Vinteren, en Vagtpost, den har glemt, men som ingen agter paa.

For Vaaren holder nu ad alle Veje sit Sejrs-indtog, hilst af Blomster og Jubel.

Alle Fosser og Bække svulmer og synger, som vilde de overdøve Fuglesangen og ene have Lov at hilse Vaaren.

Hægebærtræerne staar i deres blomsterdryssende Pragt med de hvide hængende Klaser, der dufter ind i Husene.

De unge Birke rækker Grenene i Vejret med det fine Løv som unge Piger, hvis hvide Arme løfter Vaarens Herlighed højt i Solen. Og Granerne slaar af Glæde ud i lyse Skud. De vilde Skovjordbær blomstrer paa Skraaningerne, og langs Bækkens Bredder straaler de gule Kabbelejer og blaa Forglemmigejer.

Grønnere og grønnere bliver Marken og Engene og de skovklædte Lider.

Det var, som hele Naturen klædte sig i Festskrud for at hilse ham velkommen, der havde forherliget alt dette.

— Dag efter Dag sidder jeg ved mit Arbejdsbord.

Uden for mit Vindu stod en vældig Gran.

Hvor stærk og stolt den knejste, trodsende Vin-11

terens Storme og Sommerens Uvejr; ja, som en Kæmpe stod den, og dog svajede de fine Grene for det mindste Vindpust. Saa lys den saa ud i Solen, saa indbydende; den gav Skygge og Hygge. Men Naalene kunde ogsaa stikke, om nogen vilde forstyrre det Fugleliv, den gav Læ og Ly.

Og mangfoldig var den.

Paa Vaaren saas den klædt med fine, røde, jord-bærlignende Blomster, der blev til Kogler, de store, brune Kogler, som søges af det lette, lysebrune Egern, der smutter ud og ind mellem Grenene. Sommerfuglene

omflagrede den, Sangfugle byggede Rede i den.

Stundom sad en Drossel i Toppen og sang, saa alle standsede og saa derop og lyttede til Tonerne, der bar — over de høje Fjælde.

Den Gran bragte mig altid til at tænke paa Bjørnstjerne Bjørnson.

— Saa kommer den Dag, da Bjørnson vender hjem fra Syden.

Fra Morgenstunden havde Flagene smældet fra Aulestad, alle Nationers Flag, for at byde ham velkommen.

Jeg sad i mit Arbejdsværelse og læste det første Kapitel af min ny Bog højt for min Hustru og Datter.

Da lød det paa éngang: „Dér er han!"

Og vi saa Vognen komme kørende til Aulestad.

Ved Hustruens Side sad Bjørnson — lysende af Glæde saa han fremad.

Nu vilde han snart være i Hjemmet.

Vognen ruller over Broen og Fossen, der synger12

sin Velkomstsang ... Vejen gør et Sving ... Vognen forsvinder . . . han ses ikke mere.

Jeg bliver staaende i Stuen og ser efter ham.

Da nynner jeg en af hans Sange; og jeg synes gennem de aabne Vinduer at høre Skov og Fjæld og Mark og Elv som et Ekko sende ham de Sange igen, han har slynget ud i Naturen.

Det rygtedes jo snart blandt Gæsterne paa Von-hejm, at Bjørnson var kommen hjem. Og saa blev der en Valfart til Vejen neden for Aulestad, om man ikke skulde faa et Glimt af Digteren at se.

Fra en lille granklædt Høj ved Vonhejm saa man mellem Træerne over til Digterhjemmet.

Det var min første Gang om Morgenen.

Allerede som Barn og Yngling havde jeg elsket Bjørnson og fundet de første Svar paa tusinde Spørgsmaal i hans Fortællinger — Digte — Skuespil.

Hvad var det, som havde grebet mig hos Bjørnson, saa han næsten drog og fyldte mig mer end nogen anden Digter?

Jo, det var dette urfriske, denne strømmende Lyrik, der sprang lige ud af Hjertet som en Kilde af Naturens Skød ... saa boblende og kaad, saa sprudlende og læskende, skummende og vældig, stormende og rasende ... og saa pludselig glider den ganske stille som en fredelig Bæk, med blomsterklædte Bredder, spejlende Himmel og Jord.

Men altid synes den ny.

Denne himmelstormende Kraft, denne hjertedragende Magt, denne haukende Jubel, der synes at komme fra høje Tinder og give Genlyd fra Naturens lønligste Kroge, denne bævende Glød, denne13

fine Ironi, der glimter bag Lyrikken som Solens skælmske Smil gennem Vaarens friske Løv ... alt dette havde jeg aldrig fundet hos nogen anden Digter paa den Maade — i dette ejendommelige Sprog.

Bjørnsons ny Tanker var som friske Naturbørn, saa let drapperede, at deres oprindelige Skønhed kom til sin fulde Ret!

Og nu boede jeg i Nærheden af ham og turde snart haabe at se ham og tale med ham.

Jeg havde fra Rom faaet Brev fra ham, et anerkendende Svar paa min Bog, „Unge Hjerter", som jeg havde sendt ham.

Jeg ventede nogle Dage.

Flere Morgener saa jeg alle Flagene vaje paa Aulestad, et ubedrageligt Tegn paa, at der var Gæster.

Men saa endelig en Dag telefonerede jeg derop med Forespørgsel, om jeg maatte komme og hilse paa Bjørnson.

„Ja — naarsomhelst!" lød Svaret.

Jeg følte mig saa urolig og forventningsfuld som en ung Pige, der skal paa sit første Bal og venter at møde den, hun har drømt om.

— Det var ved Femtiden om Eftermiddagen, at jeg vandrede til Mødet, det første personlige Møde med den Digter, jeg saa ofte havde mødt i hans Værker.

Som jeg nu gik hen ad Vejen til Aulestad, mindedes jeg levende hin Augustdag for Aar tilbage, da jeg første Gang i Weimar traadte ind i Fürsten-gruft.

Jeg husker den forunderlige Følelse, der greb mig, da jeg i Gravhvælvingen stod foran de to14

Sarkofager, hvor jeg læste Navnene Goethe og Schiller.

Det gaar jo tit med de store Digtere, som det gik med Homer, at man tvistes om deres Tilværelse; selv Shakespeare har man jo villet rokke ved.

Jo rigere, guddommeligere Værkerne, jo mere sagnagtig Digterens Tilværelse.

Én Mand kan umulig have digtet disse forskellige Arbejder!

Goethe og Schiller! — Jo, her stod virkelig deres Navne, her gemtes deres Støv; her i den kolde Gravkælder stedtes jeg til det første, tavse Møde med dem, der havde fyldt min Sjæl med Livets Varme.

Sagnet rykkede mig nær ind paa Livet, Digtningen blev til Virkelighed. Og det var dog kun de døde Digtere!

Men nu skulde jeg stedes til et levende, personligt Møde med min Barndoms og Ungdoms Digter!

Intet Under, hvis Sagnet om Aarhundreder vil mangfoldiggøre Bjørnsons Person, saa mangfoldig han har været som Digter.

Novellernes friske Sæterhøjde, Romanernes brede Bygdeliv, Lystspillets muntre Dagligstuer, det store Dramas Søjlehaller, Epos'ets Bjælkestuer, Lyrikens Skifarter og store, stormende Fosser — hvor mange Digtere forenede i én Skikkelse!

Umuligt at fatte, at én kan have digtet alt dette!

Om Aarhundreder vil maaske en genial Kritiker tage sin Doktorgrad paa dette Spørgsmaal.

Og saa kommer hertil Odelsbonden fra Aulestad Folkeføreren, Taleren, Manden, der er med i alt —15

Mennesket med det store Hjerte, der slaar varmt for alle . . . der, med Døden paa Læben, taler de fortryktes og forurettedes Sag!

Der gives visse Digtere, hvis Hjerte ligger i Skrivebordsskuffen; de tager det frem med Penne-skaftet, og, naar Værket er skrevet, lægges Hjertet ned igen i Skuffen til næste Gang.

Saadan var Bjørnsons Hjerte ikke... en levende Kilde var det, som gennemrislede hans Liv og hans Værker . . . ikke et Vandspring, der kun ved festlige Lejligheder viste sig i bengalsk Belysning . . . nej, et rindende Vand, hvortil hele Menneskeheden søgte . . . som randt til hans sidste Stund og endnu rinder i hans Digtning.

— Jeg husker den næsten andagtsfulde Stemning, der fyldte mig, da jeg vandrede op til Aulestad gennem Birkealléen, hvor han saa tit havde gaaet.

Nu stod jeg paa Gaardspladsen.

Her traf jeg Fru Bjørnson.

Bjørnson var gaaet i Marken — han og Sønnen Erling skulde brænde Skov.

Fru Bjørnson, en smuk Skikkelse, med et fint og sympatisk Ydre, gav mig Anvisning paa Vejen. Og i det samme tav vi begge stille.

For — som i en Aabenbaring saa vi pludselig Bjørnson.

Paa sin Vej til Skoven standsede han et Øjeblik oppe paa Højden og saa ud over sit elskede Aulestad.

Saadan vil jeg altid mindes ham, som han stod dér i Junidagens lyse Sol.16

Klædt med en egen udsøgt Noblesse ... i sin lyse Sommerdragt med den hvide Vest og den brede Hat saa han med et altomfattende Blik ud over Egnen.

Jeg vandrede da efter Fru Bjørnsons Raad ned over Vejen og op ad Bjærgskraaningen.

Dér fandt jeg Bjørnson og Sønnen ved en flammende Skovild.

Og min Haand fik en varm Hilsen af den Haand, der havde skrevet alle de herlige Værker.

Som han stod dér ved den blussende Ild, var han den store Jordbruger, Odelsbonden, der kun tænkte paa sine Marker og Jorder; ogsaa her havde han samme Sikkerhed og Myndighed som paa alle andre Omraader.

Smilende saa han paa mig og sagde: „Da De for nogle Aar siden skrev til mig, havde jeg Følelsen af, at De var en Ungdom, der laa et Steds i det sydlige Norge og boltred Dem i det grønne; saa hørte jeg, at De var Professor — og nu ser jeg, at De alligevel er en ung Mand! ... Ja, nu følger De hjem med mig!"

Som jeg længe havde kendt Bjørnson i hans Værker, syntes jeg, at jeg længe havde kendt ham personlig.

Her var intet Ispandser, der skulde smeltes, ingen kongelig Nedladenhed — nej, et varmt Haandtryk, et mildt Blik!

Saa sagde jeg, hvad der laa mig paa Læben: „Da jeg spurgte Deres Hustru, hvor De var, gav hun et Svar, der kunde staa under Deres Portræt!"

Bjørnson saa spørgende paa mig.17

‚Jo, hun sagde: „Bjørnson er dér, hvor det brænder!ttU

Da smilede Sønnen.

Og over Bjørnsons Ansigt gik dette straalende Glimt, der gjorde ham dobbelt smuk, dette Forstaaelsens Lys, der gjorde hans dybe, gennemtrængende Øjne saa milde og glade.

Ved hans Side vandrede jeg nu frem ad Vejen.

Da mødte vi Landposten, der kom kørende i sin lille Enspænder.

Den gamle Mand, med det lange, hvide Skæg, lignede aldeles Julemanden — som han dér kom kørende med sine Pakker og Breve.

Han standsede straks Hesten, rakte Haanden ud og ønskede Bjørnson velkommen hjem.

„Men du bliver jo yngre Aar for Aar!" siger Bjørnson.

„End du da — du bliver jo aldrig gammel!"

Nu møder vi en Flok af Heste og Køer, der drager til Sæters.

Bjørnson ser længe efter dette Tog.

„Vil De tro det," siger han, „at Livet paa Sæteren, den vanskelige Færd paa Klipperne øger Dyrenes Intelligens!"

Saa gaar vi op gennem Birkealléen, hans staaende Livvagt, der ikke trænger til Afløsning.

Og jeg glemmer næsten at høre, hvad han siger, for at se paa hans Skikkelse. Jeg er kun fyldt af den Tanke, at jeg virkelig gaar ved Siden af min Barndoms og Ungdoms Digter, ham, der har gjort mig saa rig og lykkelig.

Jeg lærte ham ikke udenad, jeg skrev ham aldrig op.

Men, nu jeg har mistet ham, nu føler jeg Trang til at samle de Træk, jeg mindes, til at fæstne for mig hine Soldage paa Aulestad, da Bjørnsons Sol lyste over mit Liv.

Og, kunde jeg end ønske at huske hvert Ord, han sagde, at eje alle de Guldkorn, han strøede ud . . . jeg er næsten glad, at jeg ikke gør det.

For det er intet Fotografi, jeg vil give af ham, det er kun et Stemningsbillede med lette Farver, malet af Erindringens Pensel.

— Solen falder gennem Birkeløvet og over hans høje, elastiske Skikkelse.

Jeg føler og ser det, at det er en Mand i sin fulde Kraft, der gaar ved min Side.

Og dog er der noget afdæmpet, noget, der leder Tanken hen paa Alderdommen.

Skibet ligger i en stille Havn; men Sejlet er parat, den gamle Styrmand har ikke sluppet Roret af Haanden — og hører han, der er Nød paa Færde, er der et Menneske at redde, saa hejser han Sejlet og styrer ud i Brændingen.

Nu er vi inde i Gaardsrummet — vi gaar op ad Trapperne.

Og saa er vi oppe i hans pragtfulde Digter-værelse, hans store Arbejdsrum.

Vidt Udsyn til alle Sider er her — Billeder og Buster ses rundt om.

Goethe og Grundtvig smiler til hinanden.

Bjørnson byder mig til Sæde.

Og nu lytter jeg til denne fine, bløde Røst, der19

bærer hvert Ord, hver Sætning saa formfuldendt og afrundet frem.

En Ordets, en Talens Mester er han!

Men jeg, der gerne vilde fange hvert Ord af denne strømmende Rigdom, jeg glemmer det næsten alt for Synet af ham, for Glæden over at sidde her.

Han viser mig en fransk Digtsamling, han har faaet sendt fra Forfatteren.

Og han siger med et Smil: „De vil alle have, at jeg skal læse dem!"

Han nævner bl. a. Selma Lagerløf: „Hun kalder mig sin Fader!"

Han omtaler Heidenstam og hans „Folkunga-trädet", som han anbefaler mig.

Jeg ser hen paa Goethes Buste; og det slaar mig, at der over Bjørnson hviler den samme olympiske Ro.

Den himmelstormende Gigant har faaet Fred og Harmoni.

Ja, der er en egen harmonisk Ynde over ham, en forunderlig Hvilen i sig selv!

Men han ser saa livskraftig ud; Livssolen lyser saa levende ud af ham, at jeg ikke kan ane, at denne Fred er den, der bebuder den store, stille Nat.

Jeg glemmer, at Solen tit skinner allermest varm. og straalende, naar det lider mod Aften.

Han spørger mig om mine personlige Forhold med den dybe, menneskelige Interesse, der er ham egen.

Han, der lytter til hele Verdens Spørgsmaal, taler nu med mig, som var jeg det eneste Menneske, han havde Øre for.

Jeg takker ham, fordi han flere Gange har svaret mig paa mine Breve.

Han siger: „Det er, fordi jeg skønnede, der var Anledning dertil!"

Og han viser mig et Skab, et Slags Brevarium, med alle Alfabetets Bogstaver paa de forskellige Rum, hvor han gemmer sine Breve.

Hans levende Interesse gælder jo først og fremmest de Mennesker, der har tilskrevet ham — men han studerer ogsaa deres Skrift.

‚Jeg interesserer mig for de forskellige Haandskrifter," siger han, „og, hvis jeg synes om en Haandskrift, stiller jeg den op og ser paa den. Da synes jeg, at jeg har Brevskriveren lyslevende foran mig... Deres Breve staar altid flere Dage paa mit Skrivebord — jeg liker Deres Haandskrift saa godt!"

Da jeg gaar, siger han: „Nu maa De snart komme herop igen med Deres Hustru og Døtre!"

Han følger mig ud gennem den store Veranda, der løber rundt om hele Huset. Og, idet han trykker min Haand, siger han med et betydende Blik: „Gid De maa have et godt Udbytte af Deres Ophold her i Gudbrandsdalen!"

Overstrømmende glad gaar jeg fra dette første Møde, og jeg tænker, idet jeg gaar ned gennem Birkealléen: „Kunde Taknemlighed gøre Vidundere, da skulde den holde Birkealléen grøn hele Aaret!"

Ja, siden følte jeg det, at man gik altid fra Bjørnson som gennem en Allé af lyse, solskinnende, vaargrønne Birke!

Naar der spørges mig: „Hvad har Bjørnson sagt?" — saa føler jeg jo med Fortrydelse, at et21

Ocean er løbet gennem mine Hænder . . . men en Perle har jeg dog beholdt tilbage: den lysende Erindring om hans vidunderlige Personlighed.

— Dagene gaar.

Nu staar Rønnebærtræerne med deres hvide Kvaster. Og det synes paa éngang Snevejr . . . det er Aspen, der ryster sine hvide Dun rundt i Luften; og saa daler de ned og giver alle Smaa-blomster og Græsstraa langs Vejen den blødeste Dunseng at hvile i. De gule, svulmende Engblommer knejser i Engene, langs alle Veje og Vandløb. Og oppe paa Terrassen ved Vonhejm lyser de blaa Syrener, midsommerduftende og straalende.

Jeg ventede flere Dage, inden jeg atter søgte Bjørnson.

Flagene paa Aulestad meldte stadig om Besøg.

Endelig en Eftermiddag gik jeg derop med min Hustru og mine Døtre.

Da siger Bjørnson smilende: „Hvorfor ventede De saa længe? Jeg tænkte: „Forlanger den Mand Genvisit?" — men jeg turde ikke vove mig ind i Pensionatet!"

Første Gang havde jeg kun haft Øje for Bjørnson; nu saa jeg først rigtig Aulestad.

Det er jo en af Gudbrandsdalens ældste Gaarde, der i det væsentlige er uforandret. Men Rummene lyser af fine Sager, af Billeder og Buster.

Der er rige Gaver fra Digterens 70 Aars Fødselsdag— fra Vennerne i Norden, deriblandt fra danske Kvinder og danske Højskoler.

Bjørnson viste os selv rundt i hele Huset, ogsaa i det store Køkken.22

Og vi dvælede paa den lange Veranda, hvor Familien var den meste Tid af Dagen og nød den friske Luft og den herlige Udsigt over Gudbrandsdalen, ud over Bjørnsons Marker og Skove.

Fru Karoline Bjørnson skænker os selv Teen med friske Kager fra Aulestads Køkken.

Bjørnson nyder det altsammen med en egen Hjemmeglæde og siger, idet han tager en Slurk: ‚Ja, en Kop Te er virkelig udmærket, naar den kommer i rette Tid!"

Han peger over paa sin Skov og siger til os: „Har De været der? — Naa ikke! ... Da skal jeg sandelig være Deres

Fører derovre, for der er nok saa vildsomt!"

Da vi gaar, siger han til mig: „Dem kan man da læse; men mange af disse moderne Skribenter gør En det snart umuligt — de mener, at Litteraturen, ligesom Vildtet, skal serveres i fordærvet Tilstand."

Og han tilføjer: „Ved De, hvad der især er godt i Deres Bog „Unge Hjerter" — det er Helenes Barndomshjem i København, saaledes som Betty skildrer det i sine Breve; for, det er ægte, skal jeg sige Dem — ellers vilde jeg ikke synes om det!"

Han spørger mig, hvad den Bog, jeg arbejder paa, skal hedde.

Da jeg svarer „Livsmod", siger han:

„Det er bra!"II.

Det er Middag paa Vonhejm Sanatorium.

Gæsternes Smaasnakken blandes med Knivenes og Gaflernes Lyd, alt imedens den lille, flinke Gunda, vever som en Linerie og lydløs som en Skovalf, færdes ud og ind af Spisesalen.

Dagens store Spørgsmaal — det skæbnesvangre Brud mellem Broderlandene — ligger i Luften og flyver fra Læbe til Læbe.

Det er jo i Sommeren 1905.

Der er Uro og Spænding.

Hvordan vil det gaa, hvad skal Udgangen blive?

Der tales for og imod.

Et Par Dage i Forvejen var en af de norske Herrer kaldt ud til Telefonen; og han kom ligbleg styrtende ind i Spisestuen med Udraabet: „Der bliver Krig!"

Men nu synes der atter Udsigt til en fredeligere Løsning.

Dog ogsaa i Dag gaar Samtalens Bølger højt.

Da høres Telefonen.

Gunda melder: „Telefon fra Aulestad!"

Og det er mig, det gælder.

Jeg iler ud og griber Telefonrøret: „Hallo — hvem taler jeg med?"24

„Det er Bjørnson! ... Vil De møde med Deres Damer Kl. 4 nede ved Broen, saa skal jeg vise Dem min Skov!"

Da jeg igen træder ind i den store Spisesal, er der dødsstille.

Spørgende Øjne søger mig.

„Er der sket noget?"

„Nej — det er Bjørnson, der vil føre os om i sin Skov."

I denne Sal, hvor Bjørnsons Navn faar Øjnene til at lyse, har hans Røst ofte faaet Hjerterne til at banke; thi Vonhejm har været en Højskole.

Og Sagnet melder om vældige Kampe her mellem Bjørnson og hans Modstandere, Kampe, hvor det skal være gaaet nok saa hedt til, næsten som mellem Baglerne og Birkebeinerne, ja, der siges endogsaa, at de mange Døre til Salen hidrører fra, at Bjørnson og hans Kontrapart skulde have hver sin Udgang.

Ved den aftalte Tid vandrer min Hustru, vore to Døtre og jeg til Mødet.

Det er en herlig Junidag.

Fossen skynder sig jublende af Sted, som om den ogsaa skulde til et Møde.

Og, da vi nærmer os Broen, kommer ad en solbeskinnet Vej fra Aulestad Bjørnson vandrende, rank og smilende, barhovedet med det hvide Brus af det fine Haar om den høje Pande — under en Sommerparasol og med en lille Økse i Haanden.

„Saadan skal man gaa!" siger han, „ikke tynget af nogen Hovedbedækning; saa har man godt af den friske Luft og er dog værnet mod Solen!"[25]

Bjørnson er klædt som til en Fest i det eleganteste lyse Tøj.

Da jeg gør en Bemærkning herom, siger han: „Det er min østerrigske Stadsdragt! Jeg sætter Pris paa at være smukt klædt og uden en eneste Plet. Og fra det Øjeblik, jeg blev Fører for Demokratiet, lagde jeg særlig Vægt paa en nobel Klædedragt!"

Idet vi vandrer videre med ham, forstaar jeg, at denne Mand har haft og endnu har en sælsom Evne til at føre.

Han hører ikke til dem, der iler foran, saa ingen kan vinde med. Nej, idet han viser Vejen og baner den, gaar han i et saadant Tempo, at vi kan følge ham.

Man ser, at det er hans Glæde at være Fører. Som det hele hans Liv var hans Lyst at lede Folket ved sin Tales fangende og fængslende Ord, ved sin Digtnings herlige Lys, saaledes er det ham øjensynlig en stor Glæde at føre os rundt i sin Skov.

Og som han er ung i Dag!

Spændstig og let skrider han frem, har Øje for alt og alle, viser os snart en gammel Skovkæmpe, mosgroet og mærket, snart en Udsigt, ny og overraskende . . . fuld af spøgende Bemærkninger, af let, henkastede Spørgsmaal og korte, slaaende Svar.

Vi naar en dyb Grøft, som vi maa over; da jeg rækker Haanden ud for at hjælpe Bjørnson, er han i et Nu nede i Grøften og ovre paa den anden Side før nogen af os andre.

Af og til fjerner han med den lille Økse spærrende Kviste ... afhugger en Rosengren, der griber efter os med sine Torne.[26]

Et Sted i en Træbul sætter han en Gren til Vartegn for os, naar vi uden ham skal gaa Vejen næste Gang.

Han viser os en dyb Kløft, fyldt af Sten fra hans Marker, hvor nu Kornet bølger.

Han har i Sandhed forvandlet Stene til Brød baade for sig selv og andre. Hans Bønder har de bedste Kaar. Og af Norges Klipper har han slaaet et Væld, der læsker ikke biot de norske Mænd og Kvinder, men hele Verden.

Som han gaar her, har han i Aaringer gaaet i Norge — den aarvaagne, vagtsomme, agtpaagivende og dristige Fører.

Welhaven, Wergeland og Camilla Collett havde slaaet Bro over Elverdybet; men først Bjørnson trængte ind i den norske Urskov, huggede løs, saa han rev sig til Blods, og viste os det friske Liv, som i Aarhundreder havde været uberørt. Og ham fulgte Ibsen, Lie og Kjelland.

— Nu gaar vi gennem et Hegn. Der er en lille Bænk, som vi alle maa sidde paa et Øjeblik.

„Det hører til," siger Bjørnson, „at alle, der kommer denne Vej, maa dvæle her!"

Da vi rejser os, sidder min yngste Datter endnu paa Bænken, og Solen falder paa hendes røde Dragt.

„Nej!" udbryder Bjørnson, „bliv siddende, Ellen; saa vakker bli'r du maaske aldrig mer!"

— Han viser os Udsigten fra en høj Klippe.

Og, da jeg nærmer mig Randen af det skarpt afskaarne Fjæld, griber han mig i Armen og siger: Jeg liker ikke at se Dem staa dér!"[27]

Og saa fortæller han os et Sagn, der er knyttet til dette Sted.

Ulven forfulgte en Ræv gennem Skoven og var næsten inde paa Livet af den.

Saa samler Mikkel sine sidste Kræfter og løber mod Afgrunden, som han kender.

Graaben aner ikke Uraad, men styrter efter Mikkel, som i sidste Øjeblik viger til Side lige ved Afgrundens Rand; og Ulven har saa stærk Fart paa, at den ikke kan standse, men falder i Afgrunden og dræbes paa Stedet.

Saa fører han os ad en stejl, næsten ufremkommelig Vej hen til en fraadende Fos, hvor Tømmeret fløtes; og vi ser alle ned i Elverdybet.

Pludselig standser han ved en stor Sten, hvor han sætter sig: „Her har jeg siddet i mangen bekymret Stund!"

Et Øjeblik synker han hen i Minder, men saa løfter han Hovedet og smiler betydningsfuldt til os.

For en Maaltrost synger i Nærheden.

Solen falder ind over ham.

Her hører han hjemme, her i Naturen; han synes i Øjeblikket at smelte sammen med den.

Da forstod jeg paa engang den uhyre Betydning, Aulestad har haft for Bjørnson og hans Digtning.

En Personlighed som Bjørnsons maatte have en stor Natur at leve i, at drømme og aande i.

Søger han end til Tider bort fra Norge, ogsaa til de store Byer — hans Digtning og Personlighed har dog i den Grad Rod i Norge, at den med dybe, usynlige Rødder er knyttet til den norske Natur.28

Her i Hjemmets Stilhed og Ensomhed, paa disse Vidder, i disse Skove har Bjørnson fundet det rindende Væld, der gjorde ham ung og frisk igen.

Ja, jeg antager, at denne Skov, hvor han timevis har kunnet vandre ensom og i Fred, har været ham en Fornyelsens Lund. Her har han kunnet løfte sin vældige Røst og undfanget de Taler, der bar hans Idéer over Lande . . . her har han kunnet tale med sig selv og med de Skikkelser, hans Aand har givet Liv ... her har han faaet det store Vingefang, det dybe Aandedrag!

Hvad han her har lært og nemmet, det har han ført med sig til Udlandet.

Som Sømanden forsyner sig med friskt Vand til de lange Rejser, saaledes har Bjørnson til sine lange Farter her hentet sig det rindende Væld, der langt fra Norge blev det Dyb, hvoraf hans Digtning som den gyldne Nøkkerose steg op i al sin kongelige Skønhed.

Hvor tit han end drog til fremmede Lande . . . til Rom og Paris — Lunden fra Aulestad har fulgt ham med Elverdybet og stænket sine Perler paa hans Digtnings Blomster.

Det er saa smukt som sandt, at han i sine sidste Stunder var i Norge.

Han har maaske vandret gennem sin kære Lund og set op til Aulestad, som han gjorde det den Dag, han vandrede med os.

Ja, bedst som vi gik, standsede han, tog vore Hænder og sagde: „Dér ligger Aulestad — herfra tager det sig ud!"

Saa sagde hans lysende Øjne Resten.29

Dagen var varm; og vi havde gaaet meget.

Nu var vi paa Hjemvejen.

Bjørnson udbrød: Jeg tror sandelig, jeg tager mig en Dukkert i Fossen i Dag — har De set mit Bad?"

Nej, det havde vi ikke.

Da vi kom ud af Skoven, førte han os op ad Bjærget i Nærheden af Aulestad.

Hvor forbavsedes vi ikke, da vi pludselig stod ved en aaben Plads mellem Klipperne og saa et Bad, der syntes fremkaldt ved en Trolddom — som hint Bad, Rübezahl efter Sagnet fremtryllede mellem Schwarzwalds Bjærge.

Et herligt rindende Vand, der dannede et Bassin, hvori lysende Hængebirke spejlede deres hvide Jomfruskønhed og de hængende Lokker; og fra Højden kom en skummende Fos som et naturligt Styrtebad. Rundtom stod Klippevæggene, hvor Vaaren havde vævet de fineste Gobeliner, skinnende i det friskeste Grønne og isprængt gyldne Blomster.

Ja, en Rübezahl var Bjørnson!

Som hin Sagnfigur fra Tysklands Skoveventyr hørte den norske Digter hjemme i Naturen og viste sig i de forskelligste Skikkelser blandt Menneskene: nu steg han paa Talerstolen, og hans Ord knitrede som Lyn og rullede som Torden over Lande . . . nu kaldte han fra Scenen i jublende Latter, i bævende Graad ... nu sang han som en Maaltrost sin unge Lyrik ind i Hjerterne ... nu randt han som en Kilde gennem en Fortælling ... nu formummede han sig som Trold i en eksploderende Avisartikel . . . som Huldren gækkede han dem,30

der havde vakt hans Vrede . . . men til de syge, sorgfulde og nødlidende kom han som Sol og Sang ind ad Vinduet.

Om Aarhundreder vil Sagnet gaa, at Skjalden fra Aulestad færdes i sine Skove ... ja rundt i Norges Bygder — man vil true de onde og trøste de gode med hans Navn!

— Jeg ser ham endnu, da han skiltes fra os.

Let og utrættet skrider han under Birkens sol-skinnende Løv op til Aulestad.

Jeg glemmer aldrig Bjørnson som Fører!VIII.

En Nat, en af de lyse Nætter vaagner jeg — der staar ind ad det aabne Vindu en strømmende Duft af Træer og Buske . . . Fosseduren bruser . . . og jeg hører underlige Lyd og Toner.

En syngende Røst klinger, jublende og kaldende, gennem Natten.

Nu lyder Dyrestemmer.

Jeg skynder mig til Vinduet.

Hemmelighedsfuldt som et Eventyr gaar det gennem den lyse, dæmrende Nat.

Er det Huldren, der fører et Tog til en Nattefest, som Mennesker ikke skal se?

Nej, det er Budejen, der drager af Sted med Buskapet til Sæteren ... nu høres hendes kaldende Røst ... og hun følges af Heste med deres Føl, af Køer og Faar og Lam og Geder, der svarer hende. Af Sted gaar det til den store Sommerfest for Mennesker og Dyr oppe i den rene Fjældluft.

Jeg lytter længe til Kobjældernes Raslen og Sæterjentens haukende Sang.

— Natteeventyrets Toner ligger endnu i mine Øren, da jeg næste Morgen staar i Haven ved Vonhejm.

Det er den store Plads foran Sanatoriet, som. kaldes Tunet.32

Men det er ingen Have som i Danmark; Skov og Klippe er her fremherskende.

Her er enkelte Blomsterbede; men de er daarligt røgtede. Der er saa meget andet at tage Vare paa. Og her paa Klippegrunden er Jorden tynd; vandes der ikke stadigt, da sygner og visner alt hen.

Havekunsten formaar ikke meget her.

Nej, det er Naturen, der har Overtaget, den, som vandes af Vorherre og saa for Resten passer sig selv.

Egentlig Have savnes ikke heroppe i Klippernes og Skovenes Regioner.

Naar man sammenligner Broderlandene med Danmark, da kan man ikke undgaa at have den Følelse, at Danmark er Virkeligheden; men paa den skandinaviske Halvø er man helt inde i Eventyret, det vilde, skovduftende

Eventyr, der ikke kender Vej eller Sti, men hvor man saa gerne farer vild.

For ligesom i Eventyret finder man de vidunderligste Skatte i Skovenes Dybder, ved de rindende Elve, paa de blanke Søer eller de store Højder.

Og en venlig Fe, tit formummet som en runken Morlille, staar pludselig foran én og viser med sin Krykkestok paa ret Vej.

Og som Naturen — saa Poesien!

Man maa helst kende Sverrig og have set Varmlands skovkrandsede Frykensjøer for at forstaa Selma Lagerløf.

„Kavalerernes" lystige Færd kan kun tænkes deroppe i de uendelige Skove med de store Søer, der om Vinteren er Landevejen, hvor Elskov og33

Had, Sorg og Glæde jager af Sted i de maaneklare Nætter.

Og nu Norge!

Man maa have set den vilde, norske Natur med de skovgroede Klippehøjder og blaanende Tinder, de uendelige Vidder og syngende Fosser for at forstaa Bjørnsons oprindelige, skovduftende, himmelstormende Poesi.

Vi danske har maaske lidt for megen Sans for de smaa Ting, for de pæne, pyntelige Blomsterbede.

Bjørnson bryder sig ikke om sligt. Han ser til Tider næsten for stort paa alt.

— Jeg havde været min Morgenvandring oppe paa Højen og sagt Godmorgen til Bjørnson.

Jeg skimtede hans Arbejdsværelse.

Nu sad han allerede ved Arbejdsbordet.

Som Goethe og Thorvaldsen arbejdede han bedst om Morgenen.

Fra 8—12 maatte ingen forstyrre ham.

Jeg husker, at han en Dag, med et lunt Blink i Øjet, sagde til en ældre Ven, der var i Besøg paa Aulestad: „Hør du — om Formiddagen kan jeg ikke underholde dig; men jeg læser en saa udmærket Bog i denne Tid „Eckermanns Gespräche mit Goethe" . . . den skulde du læse — den er virkelig bra!"

Jeg saa derop og ønskede, det var Eftermiddag — vi var bedt op paa Aulestad til Aften.

Det var St. Hans Aften . . . den Aften, da Eventyret lyser over hele Norden og slaar ud i lyse Luer.

Hvilket Baal vilde Gubben paa Aulestad tænde

for os — han, i hvis Nærhed man altid syntes, det var St. Hans . . . saadan fløj troldske Tanker ud og ind, naar han talte, saadan flammede og lyste det om ham af en Ild, der gav Genskin i hans Øjne og Miner!

— I denne lyse Junimorgen, da jeg stod deroppe i den herlige Natur og saa over til Aulestad, da maatte jeg med H. C. Andersen sande, at „Livet selv er det dejligste Eventyr!"

Det eventyrlige havde jeg oplevet om Natten . . . ja hver Dag heroppe, hvor jeg vidste, at han var nær, han, der var mig mere værd end Huldren og Nøkken.

Idet jeg gaar ned fra Højen, ser jeg et rørende lille Bed paa Klippen . . . Meningen er saa god med det — „dette skal være et Blomsterbed," forstaar man.

Det er indhegnet af Pinde. Og der har sikkert været saaet noget i Bedet; men kun en eneste lille hensygnende Haveplante vantrives i den tørre Jord.

Men Naturens egne Blomsterbørn staar udenfor med røde Kinder og dugglinsende Øjne og ser forundret paa Haveblomsten — som Fattigfolks sunde Børn ser ind paa den riges blege, forkælede Barn, der staar i den

hegnede Have.

H. C. Andersen kunde maaske digtet et Eventyr om dette.

Vi mødte ved Femtiden paa Aulestad.

I sin elegante Hjemmefrakke og med sin Fløjls-kalot modtog Bjørnson os i straalende Humør.

Da vi havde drukket Eftermiddagsté, viste Bjørn-35

sons ældste Søn, Teaterchef Bjørn Bjørnson, os Møllen, Savværket og andre Seværdigheder oppe paa Aulestad.

Saa slog vi os ned i Salonen; og her viste Bjørnson os med øjensynlig Glæde Medaillen, han havde faaet sammen med Nobelprisen. Og han lod os se Nobeladressen. Her saas paa to Sider Billeder af Kongeslottene i Stockholm og Kristiania — foroven lavrbær-omvundne Lyrer, forneden Roser og Nobels Portræt . . . altsammen Ramme om følgende Inskription:

SVENSKA AKADEMI EN

har ved sitt sammanträde den 19. November 1903, i enlighed med föreskrifterna i det af

ALFRED NOBEL

den 27. November 1895 upprättade testamente, be-slutit att öfverlämna Nobelpriset i litteratur för innevarende dr åt

BJØRNSTJERNE BJØRNSON

<såsom en gård af årkånnnande åt hans ådla, stor-artade och mångsiåiga skaldeverksamhet, som altid varit utmårkt på én gång af ingifvelsens friskhet och af en sållsynt sjålsrenhet.

Stockholm, 10. December 1903.

C. D. af Wirsén.

3*36

Bjørnson fortalte, at i den Tale, der blev holdt til ham i Stockholm ved Nobelfesten, blev der sagt, at Ja vi elsker dette landet" var den eneste Nationalsang, hvori „Far og Mor" var nævnet.

Dette var et virkeligt Udtryk for den dybe Kærlighed, Bjørnson havde til sine Forældre, hvem han har sat et lysende Minde i Digtet „ Til min far hvor det hedder:

„Og hvis vort folk engang vil ret forstaa det hjemmets billed, i min digtning laa, den troens, kærlighedens stille hæder, da skal det derfor engang elske eder.

Hvis Norges bonde, som jeg op ham måned af bygdens arbejd eller sagas rader, engang vil minnes — da du ogsaa fader: ved dig at elske var det ham jeg aned. Og hvis den kvinne, som jeg skride lod i troens solglans og med ærbart mod, af kvinner kennes, da det vei tor hænne, at de min ejegode moder kenne.

Bjørnsons Moder var død for otte Aar siden, hun blev 88 Aar, var meget aandsfrisk og kvik, fin og smuk, med en spændstig Gang ligesom Sønnen.

Bjørnson nedstammede gennem Forældrene fra gamle norske Odelsbønder — fra gammel Kongeæt maaske.

Vist er det, at de norske Bønder endnu i deres hele Holdning og Væsen har noget kongeligt.

Bjørnson viste os et tysk Vittighedsblad med Karrikaturer bl. a. af ham selv; og saa sagde han: Ja, den Karrikatur er virkelig morsom, men den37

ligner dog ikke rigtig; for jeg ser saa vigtig ud — og jeg er ikke vigtig!"

Han havde sikkert Ret!

Der var noget kongebaarent over Bjørnson.

Og dette misforstod mange.

Han saa anderledes ud end de fleste.

Han hørte jo i det hele til Undtagelsesmenne-skene, til dem, i hvem Naturen som i det over-daadigste Lune synes at udtømme sin Skaberkraft for at vise, hvad den formaar.

I Anledning af Karrikaturerne kom vi ind paa den karrikerende Kritik, der hefter sig ved et Menneskes Ydre med dets tilfældige Pudsigheder.

Og saa var vi paa éngang inde paa H. C. Andersen, der jo maatte lide saa meget paa Grund af sin mærkelige Person.

„Ja, hvor kan I være smaalige nede i det kære Danmark!" sagde Bjørnson, „I ler ad alting — og I gjorde tit H. C. Andersen stor Uret! — Han var forpint paa mange Maader; men Poesien, Eventyret redded ham og hjalp ham over det altsammen . . . Saaledes husker jeg, at engang, jeg var i Rom, kom H. C. Andersen til mig, lige ankommen, opreven og ulykkelig, fordi han paa Vejen var bleven uenig med sin Rejsefælle. I flere Dage saa jeg ham ikke. Saa en Dag, jeg ser ud af Vinduet, udbryder jeg: „Nej, se Karoline, dér kommer han med Eventyrbenene!"

Og nu træder Andersen ind til os og læser Eventyret om „Sneglen og Rosenhækken," hvor han har skildret sit Forhold til Rejsefællen — herligt, guddommeligt!"38

Bjørnson saa et Øjeblik ud for sig med et fint Smil, som saa han endnu den store Eventyrdigter komme vandrende med sit Eventyr under Armen.

Saa udbrød Bjørnson paa sin egen, inderlige, overbevisende Maade: „H. C. Andersen er den største Digter, der har levet!

Han er kendt af alle Folkeslag!

Man forsøgte at oversætte for Hinduerne Shakespeare, Dickens, Thackeray med flere; men de brød sig ikke derom. Saa fik de Andersens Eventyr; og dem begreb de straks og frydede sig derover. Særlig „Historien om en Moder" tog dem ved Hjertet."

Vi nød den smukke Aften paa Verandaen ved en Majbolle, mens St. Hansblussene lyste paa de omliggende Højder.

Bjørnson selv nippede kun sparsomt til Glasset.

Og Tobak havde han opgivet for længe siden.

Han sagde selv: Jeg skulde engang altid ryge, naar jeg digtede. Jeg gaar meget op og ned ad Gulvet, naar jeg digter. Og hver Gang jeg rejste mig for at faa en Tanke udtrykt, tændte jeg paa ny Cigaren — saa jeg til Slut røg bare Tændstikker. Men saa opgav jeg Tobakken. Fra den Tid tager jeg en Lineal i Haanden, naar jeg digter — det er nu min Cigar!"

Betegnende kaldte han Pejsestuen, det eneste Sted, der maatte ryges paa Aulestad, for Grisestuen.

I det hele var der over Bjørnson, saaledes som jeg kendte ham, noget saa fint, ja næsten forsagende, noget saa rent og harmonisk, som jeg sjælden har set det hos noget Menneske.39

Han syntes at have tvunget sin Person helt ind under en bestemt Lov, som han aldrig brød.

Han var det nøjsomste Menneske, hvis største Nydelser var de aandelige og de, som Naturen skænkede.

Han gik saa helt op i sit Arbejde, at han syntes at have glemt alt det, der ellers frister og lokker Mennesker.

Hans Tanke gjaldt altid andre. Naar nogen led Uret, kunde han fare i Flint.

Han kom den Aften atter og atter tilbage til alt det, H. C. Andersen havde lidt.

Bjørnson sagde blandt andet:

„Det var ikke Forfængelighed hos H. C. Andersen, naar han talte saa meget om sig selv; det var barnslig Glæde over al den Ros, han fik. Naar Konger og Kejsere gav ham en Orden, da var det ham som et Eventyr, han oplevede — han syntes, han selv sad paa en Trone, og var glad som et Barn, der leger Konge og Kejser!"II.

Var Bjørnson stor som Digter, saa var han det ikke mindre som Menneske.

Havde han da ingen Fejl?

Jo — heldigvis.

Han var jo saa helt og fuldt ud et Menneske og vilde selv mindst af alle have sat Pris paa at betragtes som fejlfri.

Men bans Fejl har der været tait nok om.

Hans største Fejl var den, at han interesserede sig for hele Verden; hvor de andre sad med Hænderne i Skødet og opgav Ævret med et „Hvad kan det nytte?" — dér sprang Bjørnson op med et Brag, saa det hørtes over hele Verden, og hjalp øjeblikkelig med Ord eller Daad.

Det blev tit mistydet som utidig Indblanding, hvad der var den inderligste Kærlighedstrang hos Bjørnson.

Han vilde altid Menneskenes Bedste og tænkte sidst paa sig selv!

Hans Omtanke gjaldt alt og alle. Lige til det sidste fulgte han de mindste Rørelser i hele Verden.

Og intet undgik den aarvaagne Jupiter paa Aulestad, der slyngede sit rammende Lyn ud til alle Sider, hvor han øjnede Nød og Uret.41

Nationernes Flag, der vajede paa Aulestad, betød virkelig noget.

Skulde Bjørnson hejst Flag for alle de Mennesker og Nationer, hvis Sag han talte — da var der blevet flere Flag end Træer om Aulestad.

Men, det var ikke biot den store Verden, der tog hans Interesse.

Man skulde se Bjørnson i Hjemmet, hvor han var den gode Husfader, der tog alle under sine Vinger.

Der var noget af en Patriark i ham!

Hans Tjenestefolk stod hans Hjerte lige saa nær som hans egen Familie.

En Dag, vi talte om Pigerne, sagde Bjørnson: „Du, Karoline, har du svaret den danske Pige, der vil op til os? — For, du skønner jo nok, hun vil ha' Svar, siden hun skriver to Gange!"

Jeg har jo ikke Brug for hende!"

„Kan du ikke ta' hende alligevel, Karoline?"

Jamen Bjørnson—jeg kan jo da ikke tage alle de danske Piger, der skriver herop!"

— Bjørnson var glad som et Barn hver Aften, naar Lyset tændtes fra Aulestads eget Elektricitetsværk.

Da vi var deroppe en Aften, sagde Bjørnson: „Pas paa, nu kommer Lyset! Nu skal De gaa ud paa Verandaen og se, hvor vakkert her ser ud, naar Lyset tændes!"

Da vi alle vilde gaa ud paa Verandaen, sagde han til et Par af Damerne: „Nej, der skal ogsaa nogen blive inde hos mig i Salonen, at de derudenfor kan se, hvor fint vi tager os ud i det elektriske Lys."42

Da vi alle var samlet om ham, tilbod han at ville læse højt for os.

Han ejede næsten ingen af sine egne Bøger; han havde givet saa mange bort til Bogsamlinger og Folkebiblioteker. Og det var ikke Fru Karoline muligt at opdrive et eneste Eksemplar af hans Digte.

Han maatte nøjes med et Nodehefte, og heraf forelæste han det gribende Digt „Syng mig hjem," skrevet i

Anledning af den norske Komponist Neuperts Død i Amerika, til Neuperts egne Toner.

Endnu kan jeg høre ham læse de skønne Ord med en vemodig, følelsesfuld Inderlighed . . .

Bjørnson læste paa en ganske ejendommelig Maade.

Der var ikke den fjerneste Deklamation i hans Oplæsning.

Ordene kom saa dæmpet og følt ... de strømmede fra Hjertet og gik til Hjertet.

Jeg førte Samtalen hen paa litterære Impulser!

Han sagde da blandt andet:

„Man har det altid et eller andet Sted fra . . . Da jeg skrev paa „De Nygifte", men ikke rigtig kunde faa det til, lærte jeg i Udlandet en Familie at kende. De havde kun ét Barn, en ung Datter, hvem de vaagede over som en Skat; og hun var alt for dem. Dette kunde jeg benytte til mit Skuespil. Jeg kom der meget og spurgte engang Forældrene, hvad de vilde sige, hvis Datteren en skønne Dag tog fra dem og giftede sig.

Og jeg eksperimenterede stadig med dem.

Da jeg saa havde „De Nygifte" færdig, rejste jeg min Vej. — Men, se det misforstod de ganske!"43

Og han tilføjede med et fint Smil: Jeg hørte senere, at de undrede sig over, at jeg var gaaet saa vidt og saa havde trukket mig tilbage."

Jeg spurgte, om der laa noget personlig oplevet til Grund for „En Fallit", der var saa levende skildret, som om Bjørnson havde set noget lignende. Og jeg udtalte min Forundring over, at Bjørnson var saa godt inde i Penge- og Forretningssager.

Bjørnson svarede: „Der ligger intet til Grund; men alle disse Sager satte jeg mig ind i, da jeg skulde skrive Stykket."

Lidt efter siger han: „Ved De, hvem der gav mig Idéen til „En Fallit?" Det var saamænd Philip Wejlbach! Jeg læste Italiensk med ham. Og saa en Dag sagde han: „Det er mærkeligt, at aldrig nogen Digter har skildret et stort Handelshus, der ramler sammen!" — Det slog ned i mig!

Men først længe efter modnedes Idéen.

„En Fallit" har gaaet 1000 Gange i Tyskland.

Possart, den bekendte Skuespiller paa Residens-teatret i München, fortalte mig for længe siden, at han havde slidt otte Parykker som Advokaten i Stykket ... En Gang i München overværede Karoline og jeg Opførelsen af „En Fallit". Jeg havde lovet Possart mit Portræt og sendte det op til ham paa Teatret; da han viste sig som Advokaten, tog han en Del Papirer frem, deriblandt mit Billede, og saa meget betydende ned paa mig ... Da Tæppet faldt, klappede Publikum ustandselig. Og vi saa pludselig Folk trække sig tilbage, saa der blev tomt om Karoline og mig; og saa kom der ti Fremkaldelser . . .44

Lille Aulestad, hvor Erling bor, og Møllen er købt for „Over Evne" ... I Tyskland opdagede de bagefter, at de havde givet mig 2 Procent for lidt; og saa sendte de mig en Dag 6000 Kroner."

Ja, Bjørnson har sikkert tjent store Summer paa sine Arbejder; men han har ogsaa kendt trange Tider. Dog havde han altid noget tilovers for andre.

Som Bevis paa hans gode Hjerte fortæller jeg her, hvad jeg hørte af en Ven af Huset.

Bjørnson var en Gang for Aaringer tilbage i stor Forlegenhed.

Da kom der pludselig Penge til Huse.

Det første, Bjørnson gjorde, var at optage en Liste over de af hans bekendte, der skulde hjælpes: „Den maa have saa meget ... de kan virkelig ikke have mindre . . . hun trænger saa haardt ... og saa er der ham, han er jo ligefrem

nødlidende!"

Paa den Maade var nær alle Pengene gaaet, hvis ikke den omsorgsfulde Husmoder havde sagt: „Men Bjørnson, skal vi da selv slet intet have?"

— Bjørnson befandt sig aldrig bedre end, naar han i Hjemmet samlede en lyttende Kreds om sig.

Han var en rentud mesterlig Fortæller!

Og man forstod af hans talende Mimik og Gestikulation samt de rige Nuancer i Foredraget, hvor stort et Skuespillertalent han sad inde med, noget, der var kommet ham til Gode som Sceneinstruktør.

Vi erfarede den Aften en ny Side hos Bjørnson: hans Evne til at fortælle Spøgelsehistorier.

Han forstod — helst i Skumringen — paa den snildeste Maade fra de uskyldigste Fortællinger at gaa frem, saa Tilhørerne, uden at de anede det,45

følte sig fanget i et Net og sad med bankende Hjerter og tindrende Øjne og syntes, de oplevede al Spøgeriets Rædsel.

Saaledes fortalte Bjørnson, at han for mange Aar siden havde tilbragt en Aften sammen med sin Ven Forfatteren, Skoleinspektør Grensten; og Bjørnson havde i Aftenens Løb ved sine Spøgelsehistorier gjort Grensten saa bange, at han bad Bjørnson følge sig hjem. Grensten boede alene i en stor Skolebygning; og Bjørnson maatte vedblive at banke paa Døren i Stueetagen, til Grensten var naaet helt op i øverste Etage.

Bjørnson talte ikke meget om sine Triumfer eller sine egne Værker; kom han ind derpaa, da var det mest, fordi der knyttede sig et eller andet morsomt eller ejendommeligt dertil.

Hvad der interesserede og fyldte ham over alt i Verden, var Aulestad og det Liv, der rørte sig i den og om den.

Han sagde selv engang:

„Min Digtning er jeg ikke nær saa glad for som min Gaard paa Aulestad!"

Ved Hjælp af sin Søn Erling, der ansaas for en udmærket Landmand, havde Bjørnson hævet Aulestad fra en almindelig Bondegaard med stenfyldte Marker til en af Landets bedst odlede Gaarde.

Saaledes havde han gennem Aaringers utrættede Arbejde ført den norske Poesi og Norges Land og Folk ud af det Uføre, hvori det laa altsammen.

Naar jeg om Aftenen saa det elektriske Skær fra Aulestad lyse ud over Gudbrandsdalen, da maatte jeg tit tænke paa, at Bjørnson havde forvandlet den46

vilde, ubændige Urkraft til et Lys, der skinnede for hele Verden.

— Over for sin Hustru var han den fineste og hensynsfuldeste Ægtemand.

Naar han fortalte noget, talte han altid særlig henvendt til hende.

Og han foretog sig intet uden at have raadført sig med hende.

Hans og hendes Gæstfrihed kendte ingen Grænser.

Fra hele Verden søgte alle til Digterkongen paa Aulestad.

Og man maa ikke forbavses over, at han allerede blev knækket, men snarere undres over, at han holdt ud saa længe.

Han havde Tid til alt, delt mellem litterært Arbejde og sin uendelige Korrespondance, stadige Besøg og dagligt Tilsyn af sine Marker.

Det holdt ham frisk — alt dette, men det sled ogsaa paa ham.

En urolig Natur var han alle sine Dage.

Man mærkede det dog ikke i senere Aar paa hans Væsen, der var saa dæmpet og stilfærdigt; hans Bevægelser var dvælende, hans Holdning plastisk, hans Gang rytmisk og behersket.

Men Trækfuglenaturen sad i ham — et Berøringspunkt med H. C. Andersen.

Fra Aulestad længtes Bjørnson ud; naar Dagene begyndte at kortes, søgte han til Sydens Soldage.

Naar Sangfuglene søgte mod Nord, og de vilde Svaner drog mod Nordhavet — da løftede ogsaa han sine Vinger, og nordpaa foer han . . . Sangsvanen fra Aulestad.47

I de senere Aar var det sjældent, at han tilbragte Vinteren i Norge.

Den sidste Vinter, han levede hjemme, var Vinteren 1905—6.

Da skriver han til mig fra Kristiania:

„Nu har vi turet her i 10 dager, og jeg har ikke hat et eneste øjebliks fred uten træthedens og hvilens. På tirsdag rejser vi. Men idag, søndag, skriver jeg dette like før middag, det første frie glimt —og dér er gjæsterne, ja, nu slut! Gud give, jeg atter sat paa Aulestad!"

Der var altid noget eget ved at se Bjørnson paa Aulestad.

Det er, som nyder han hvert Øjeblik, hver Stund her, hvert Skridt, han gør i disse Sale og Stuer og paa den herlige Veranda!

Glad som et Barn var han over sit kære Aulestad, det Hjem, som hans Aand og Haand har skænket ham.

Og i den sidste lange Vinter, da han laa dernede, fjernt fra Hjemmet, da har det sikkert ofte klaget inde i ham:

„Gud give, jeg atter sat paa Aulestad!"v.

Det har regnet hele Dagen, og tætte Taager indhyller Højderne om Vonhejm.

Aulestad er skjult.

Og man aner ikke, at store Skove klæder Højderne rundt om.

Man kan tro at være i et Sletteland.

Men nu skærer Aftensolen gennem Taagen, der langsomt letter; som et Forhæng rulles den op for den store Scene.

Nu lyser Aulestad frem.

Røde, hvide og gule Huse og Gaarde viser sig op ad Bjærgskraaningerne mellem Skovene . . . Solen kaster et skarpt Strejflys over en stor, lysegrøn Mark.

Højlandet træder frem.

Dér glitrer et Fjældvand ... hist skinner Ruderne i et Hus som et Par rødglødende Ildøjne, hvormed Bjærgtrolden stirrer ud over Gudbrandsdalen.

Fossen høres, den bruser stærkere efter Regnen . . . og Gøgen kukker.

Hemmelighedsfuldt og trolddomsagtigt er det altsammen.

Og det skiftende Sceneri — Fossens Brus og49

Gøgens Sang . . . har et sælsomt Spil, der i vekslende Nuancer fylder og drager.

Dér i Fyrretræet sidder et Egern i sin røde Vams med spillende Øjne — nu springer det over i et andet Træ.

Linerlen hopper omkring og vipper med Halen.

Skovskadens brogede Vinge lyser, idet den flyver over Tunet.

Regndraaberne tindrer i Humlen, der slynger sig om Pillerne; op ad Gelænderet og helt op til Loftsvinduet fæster

den sin Romeostige.

Rundt om skifter og veksler det i Farver og Toner, lokkende og kaldende.

Saa synger en Drossel fra den høje Grans Top . . . vide ser den om, ser, hvad vi jordbundne Stakler ikke øjner.

Det er, som dens rige Sang samler Aftenens Skønhed . . . snart læggende sig som en dulmende Klang om Hjertet ... saa ligesom bærende opad paa stærke Tonevinger ... nu bedende i Elskov og klagende Længsel ... for til sidst i en eneste lang Tonejubel at synge sin drømmende Glæde ud over alle Toppe.

En saadan Aften leder Tanken hen paa Poesien, hvis Lys drager Livet med al dets Mangfoldighed frem for Menneskene, saa de ser, hvad de enten har glemt eller aldrig anet.

Og den lykkelige Sanger, der ser videre end alle andre, synger alt det ud, som faar Hjerterne til at banke.

Men, det var dog noget andet end selve Poesien, der den Aften fyldte min Tanke.

Saadan som det skiftede for Øjne og Øren i Billeder og Tanker, steg frem for mit Blik Scenen med sin rige Kunst — den, som Bjørnson havde nyttet i saa høj Grad.

Og pludselig saa jeg for mig den store Kunstnerinde, som havde været knyttet til Bjørnsons Digtning . . . hun, som jeg aldrig havde set paa Scenen, men altid længtes efter at høre om —Fru Hejberg!

Jeg mindedes hendes fantasifulde Erindringer, hvor hun omtalte Bjørnson, og, hvad han havde været for hende som Menneske og Digter.

Han havde tait meget om norsk og dansk Scenekunst — men Fru Hejberg var ikke nævnet.

Var de to store, geniale Aander fjernet fra hinanden i de senere Aar af hendes Liv?

Selv havde jeg kun set Fru Hejberg mellem Publikum i Teatret.

Dér sad hun med den store, stilfulde Fløjlshue paa det klassiske Hoved og saa op til den Scene, hvor hun et halvt Aarhundred havde været . . . den brusende Fos, den kukkende Gøg, den smeltende Drossel, det himmelspejlende Fjældvand — saadan, at der endnu gik Frasagn om hende.

Men paa Scenen havde jeg aldrig set hende — aldrig set hende vandre over den Bro, der fører til Alfelandet og Elverhøjen.

Alt, hvad der kunde give mig en Forestilling om hende, samlede jeg sammen for at faa et Billede.

Jeg husker hende fra et Karneval.

Hun sad dér i al sin sælsomme Skønhed med de dybe Øjne — en Dronning i sin Loge — og saa ud over den bølgende Mængde.51

Jeg saa hende en Gang en Foraarsdag, da hun boede i Gotersgade i København ved Søerne, med sine Plejedøtre staa foran et Blomsterstativ, hvor hun arrangerede en Vedbend.

Fløjlshuen sad paa hendes Hoved, og en Her-melinskaabe var kastet om hendes Skuldre.

Da forvandlede den trange Gaard sig til „Kong Renés" Rosenhave... og jeg ventede at høre Henrik Hertz• vidunderlige Digt:

Her i min Dal sætter sig stundom i Træernes Kroner en fremmed Sangfugl. Og sent mod Aften, naar alt er stille,

lyder hvert Foraar en Nattergals Trille.

Ja, det var Droslens Sang i Granen, der bragte mig til at tænke paa „Kong Renés Datter", hvor Fru Hejberg jo havde været en Skønhedsaabenbaring af den sælsomste Art.

Men ak — jeg hørte aldrig hendes Røst . . . end ikke i det daglige Liv.

Ingen Sangfugl kunde sikkert have sunget mere betagende end Fru Hejberg i Elisabeth Munks Skikkelse i „Elverhøj", da hun kalder til Stævnemødet.

Og spillende i alle Farver og Toner havde hun jo været saavel paa Scenen som uden for den.

Jeg saa op paa Aulestad, der laa i Aftenlyset, saa lokkende og dragende, som var det en scenisk

4*52

Kongeborg, hvoraf Fru Hejberg skulde træde ud i al sin Trolddom.

Uvilkaarlig gik jeg ad Vejen derop — som ledet af en usynlig Magt.

Nu vandrer jeg gennem Birkealléen.

Saa alfeagtige, uvirkelige ser de hvide Stammer ud i Aften, som var det selve Alfelandet, jeg vandrede ind i, det, som Hejberg havde fremtryllet, og som Fru Hejberg altid drømte om . . . det, som Bjørnson i sit Digt havde gjort hende til Dronning over.

Nu træder jeg ind i Huset.

Jo, Bjørnson er hjemme.

Jeg vandrer ind i Salonen; dér sidder han ene, ganske ene i den stille Aften.

Han byder mig tage Plads.

Der er slet ingen hjemme ellers.

Alle er ude i Engen for at se paa Høet og nyde den skønne Aften.

Bjørnson vaager paa Aulestad.

Jeg fortæller om Droslen, jeg nylig har hørt, og, hvorledes dens Sang har ført min Tanke hen paa Fru Hej berg.

Jeg nævner hans Skuespil „Maria Stuart" og siger, at det maatte have været en Rolle for Fru Hej berg.

Hun har jo spillet Schillers Sørgespil af samme Navn; men Bjørnsons i alle Farver skiftende, i de rigeste Stemninger spillende Dronning, der lyser af Ungdom og Skønhed og Letsind — hende maatte Fru Hejberg have kunnet fremstille som ingen53

anden, om Skuespillet havde været skrevet i hendes Teatertid.

Bjørnson ser paa mig med dette mærkelig tillukkede, han kan have: som en Fjældvæg, bag hvilken man aner Huldren gemt — med alle sine Skatte.

Og — for at faa ham til at aabne sig — siger jeg: „Fru Hejberg var vei meget interessant?"

Da er det paa engang, som Fjældvæggen gennem-glødes af en indre Ild.

Bjørnsons Øjne tindrer, hans Aasyn opklares, der kommer et lysende Smil om hans Læber.

Saa siger han paa en egen stilfærdig, overlegen Maade, saaledes, at det kommer ligesom langt borte fra, ned fra en fjern Højde:

Ja, jeg har jo ingen kendt, der var mere interessant!"

Der bliver en lang Stilhed.

Gennem de aabne Vinduer hører jeg Fossens Brus, Droslens Sang og Gøgens Kukken — en hel Koncert som i et Teater, før Tæppet skal gaa op.

Da er det paa éngang, som Tæppet gaar op — dér staar hun paa Scenen!

Fjældvæggen aabnes; og jeg ser ind til Huldrens rige Skatte, saadan som Bjørnson strøede dem ud den Aften i Minderne om Fru Hejberg.

Jeg greb til — men ak, nu jeg tager dem frem i Dagslyset ... nu glimter kun en svindende Afglans af Alfedronningens gyldne Krone.

Hukommelsen har kun fastholdt saa lidt; men Erindringen har gemt et Hovedindtryk.54

Bjørnson sagde: „Hun var en Goethe, hun var som han saa klar! ... En Gang, hun laa syg nede i Rom, besøgte jeg hende; og en Dag gik jeg halvanden Time op og ned ad Gulvet, mens hun laa i Sengen og fortalte om sit Livs rige Erindringer, saaledes som de senere fremkom i hendes Bog . . . Og i København paa Østerbro besøgte jeg hende Aften efter Aften og hørte hende fortælle . . . Saadan talte ingen anden, ingen i hele Verden! . . .

En Gang gik jeg i Teatret for at se hende i „Fruentimmerskolen". Saa i første Akt kommer der en lille, bleg Stakkel ind i Fru Hejbergs Rolle. Jeg tænkte: „Aa, hvor kedeligt! Nu havde jeg glædet mig til at se Fru Hejberg i den Rolle." Men saa begynder den lille, blege Stakkel at tale — og jeg studser! . . . Saa graat den lille . . . men, som hun graat; hele Teatret graat med hende! — Saa stor var Fru Hejberg!"

Bjørnson har rejst sig og gaar op og ned ad Gulvet: han synes at lytte til hendes Røst ... som sad hun derhenne i Aftensolens Glans og fortalte af sine rige Erindringer!

Hans Øjne funkler, som om Salonen paa Aulestad er forvandlet til en Scene, hvor hun gør Moliéres Kunst til selve Livet.

Nu standser han og ser paa mig:

„Og hun var lige saa stor som Menneske!"

Vi vandrede den Aften Huset rundt: fra Stuen til Verandaen, fra Verandaen til Stuen og ud igen.

Men vi saa og hørte intet udenom os.

Alt i Huset ... og Markerne, Engene, Skovene55

og de fjerne Højder — det var Fru Hejberg alt-sammen !

Fru Hejberg havde gjort Epoke i Bjørnsons Liv.

Hun havde jo iscenesat hans Skuespil og bidraget mægtigt til den Lykke, de havde gjort . . . ikke mindst „Maria Stuart", der jo ogsaa blev Trylleordet, som lukkede op for hans Erindringer.

Bjørnson og Fru Hejberg!

Jeg forstod den Aften, at, var han en Konge i Digtningens Verden, saa var hun en Dronning i Scenekunstens Rige.

De to syntes at høre sammen!

Fru Hejberg havde jo selv været Bjærget, hvor Huldren sad, Huldren, der bjærgtog alle — snart i Hundreder af sceniske Skikkelser, snart i hendes egen forunderlig blændende Personlighed.

Hendes rige Aand mindede netop om et Bjærg-land med de store Modsætninger.

— Ja, Fjældvæggen havde aabnet sig; jeg havde set derind og var blændet af alt det, jeg saa.

Bjørnson stod nu, lige da jeg skulde gaa, og saa over paa Højderne i den dæmrende Aften.

Det var, som saa han Fru Hejberg skride frem over Skovenes Toppe i sin alfeagtige Skikkelse.

Da vendte han sig til mig og udbrød med Varme:

Jeg vil holde Foredrag om hende i København! — Jeg vil give Dere Fru Hejberg igen!"

Saa gaar jeg hjem i den lyse, dugfriske, duftende Nat, hvor hemmelighedsfulde Stemmer kalder fra Fossen og Skoven.

Nu har jeg set Fru Hejberg!56

Bjørnson har vist mig hende!

Og, da jeg atter staar paa Tunet ved Vonhejm og ser ud i Natten, da hører jeg gennem Fossens Brus og Skovens aandeagtige Toner de Ord, Bjørnson har lagt paa de norske Studenters Læber — til Fru Hejberg:

Dronning over alve-riget, digter-længselns Fe —II.

En Julidag om Aulestad!

De vilde Roser staar i fuldt Flor med deres fine, lyserøde Blomster . . . lilla Orchidéer knejser i det friske Græs ... Skovjordbærrene dufter, modne og rødmende. Margueriter og Blaaklokker nikker til hinanden i den friske Sommervind.

Og inde under de mørke Graner lyser Skovens fineste Blomst, Linæa borealis.

Al denne duftende, blomstrende Sommerpragt synes at inspirere Skovens og Markens Sangere.

Hele Dagen er der en Musik i Naturen, saa man tror at overvære en Koncert.

Og Naturen er rigere end Menneskene: her er intet Ophold — naar den ene Sanger tier, afløses den straks af en anden.

Det maa være nogle vidunderlige Noder, Vorherre har skrevet paa Skovens Blade og i Markens Blomster — saa herligt som Tonerne lyder.

Her synes ingen Læremestre at behøves; alle Sangerne og Virtuoserne er fødte Vidunderbørn. Og der er ingen, der synger falsk i Naturens store Koncertsal — her er alt ægte.

Morgen og Kvæld er Maaltrostens bedste Tid; Ensomheden, Stilheden og Dæmringen synes at58

være det, der lokker dens skønneste Toner frem — og saa Kappelysten.

Saasnart den er begyndt at synge, svarer ofte en anden Maaltrost. De to søger da at overbyde hinanden i Sangerkampen, hvori stundom en tredje falder ind.

— Græsset mejes paa Engene; og, hvor det har staaet, dér kommer de vidunderligste grønne Farver i alle Nuancer og Overgange.

En Eftermiddag, vi kommer op paa Aulestad, spørger min Hustru Bjørnson, om han har set den forunderlig dybe, mørkegrønne Farve nede paa Engen.

Han stirrer fra Verandaen derned og siger:

„Tak, fordi De gjorde mig opmærksom derpaa!"

Og vi forstaar, at denne smaragdgrønne Sommereng har for ham lige saa stor Betydning som det skønneste Digt.

Han gaar en Dag gennem Skoven med os.

Da standser han og lytter til al den tonende, jublende Sang rundt om og siger saa:

„Jeg kom i lang Tid mellem 3 og 4 til en bestemt Plads i Skoven. Og saa hørte jeg stadig en Maaltrost, der sang tolv forskellige Temaer; og rundt om forsøgte de andre Smaafugle at efterligne dens Melodier. Den var absolut Forsanger! . . . De, jeg fortalte det, vilde ikke tro det; men jeg førte dem ud i Skoven, saa de selv fik det at høre . . . Ja, det er en af Naturens mange Hemmeligheder!"

Bjørnson elskede Musik og Sang.59

Og han havde den store Lykke, at der stod geniale Tonedigtere rede til at bære hans Digtnings straalende Skuder frem ad Tonestrømmene.

Det er jo som bekendt umuligt at sige om en Sang, der er populær, hvor vidt det er Teksten eller Melodien eller begge Dele, der gør den store Virkning.

Men sikkert er det jo, at Melodien har en aldeles afgørende Betydning!

Hvad er det ikke for en forunderlig Toneklang, Nordraak har faaet lokket ud af

„Ja, vi elsker dette Landet"!

Straks det første Ord „Ja" intoneres, er det, som der aabnes for en Sluse, og Tonerne kommer strømmende — det er, som man paa denne lange, stigende Tone i et Nu gaar til Vejrs og bæres opad!

Og nu alle Bjørnsons andre Sange — hvad har ikke Grieg, ja baade norske, svenske og danske, Komponister faaet ud af denne vilde Lyrik.

Jeg troede, at jeg kendte Bjørnsons Digte, som jeg jo saa ofte baade havde læst og hørt synge.

Men jeg skulde faa noget andet at føie!

En Juliaften kom jeg vandrende op til Aulestad.

Fuglesangen var ved at dø hen i klukkende Nattedrømme; en enkelt Trille vaagnede i Skoven, men slumrede snart hen.

Da træder jeg ind i Forhallen paa Aulestad.

Jeg studser.

En bævende Sang triller gennem Huset — er Maaltrosten fløjet ind og flagrer forvildet mod Ruden, fordi den længes mod sine Skove?60

Det høres helt ud i Køkkenet, hvor Pigerne staar lyttende og smiler til mig, idet de gør Tegn, at jeg godt kan gaa ind.

Da jeg ængstelig, som for at bryde Trolddommen, træder ind i Salonen, modtager Bjørnson mig med et betydningsfuldt Blik og gør Tegn, at jeg skal sætte mig.

Fru Bjørnson sidder ogsaa derinde og læser i Bjørnsons Ansigt Glæde over Sangen.

Og hans Glæde er stor.

Gennem lyse Søjler ser man ind i Musikstuen, hvor Datteren, Fru Bergliot Ibsen, sidder ved Flygelet og synger Faderens Sange til eget Akkompagnement.

I hendes Røst bliver de mig helt ny; fra hendes Læber flyver de ud som skovfødte Sangere, der kalder i Jubel og Længsel.

Jeg ser gennem Vinduerne til de omgivende Skovhøjder, der lyser i Aftensolen.

En Regnbue forbinder Himmel og Jord.

Skønnere Øjeblikke har jeg ikke nydt end disse, hvor Tonebølgerne stiger og synker om Bjørnson, som sidder dér, mens hans egne Børn, hans Tankebørn omsvæver ham til Griegs og Kjerulffs Toner.

Han sidder ubevægelig.

Det er, som han med Vold tilbageholder en Bevægelse, der fylder ham: er det sit rundne Liv, han genoplever, idet hans Sange suser gennem Stuen?

Hvor passer disse Bjørnsonske Sange til den norske Højsommer!

Det er, som Høet kendes, Skovjordbærret dufter, og den vilde Rose blomstrer i denne Lyrik, der61

klinger af Maaltrostens Sang og Sæterjentens haukende Jubel, som den bæres ud fra Højden og giver syngende Genlyd i Klipper og Skove!

Har Bjørnson i Skovsangernes Toner hørt de Ord, som kun hans Digterøre kunde fange, saa har de norske Tonedigtere i Bjørnsons Ord hørt Skovens Toner igen — saa det er blevet en forunderlig Forening af Natur og

Kunst.

Og som Fru Bergliot synger!

Faderens Nærværelse inspirerer hende øjensynlig.

Hun hører til de Mennesker, som man synes altid burde synge — ja, hun lader til at være i Slægt med Skovens Sangere, der kun kan synge.

Her i den lyse Sal paa Aulestad, langt fra Byens Larm, med Naturens friske Duft bølgende ind ad Vinduerne — her lyder Fru Bergliots Sang som en Fortsættelse af Naturens Toner, der nu er slumret ind derude i de store Skove.

Bjørnson gør en enkelt Bemærkning af og til... beder om at faa en Sang igen . . . eller om at maatte høre en anden ... og saa drømmer han videre med et lykkeligt Smil.

Han trænger i denne Sommer til al den Fred og Hvile, Sangen kan skænke ham; thi Norges Sag ligger ham tungt paa Hjertet.

Han taler ikke meget derom; men de faa Gange, han aabner sit Hjerte, da ser man, hvor fuldt der er af store Ængstelser og bange Anelser.

Sangen lyder . . . Aftenen gaar.

Og jeg forstaar Sagnet om Kæmpevisens Fugl,62

der sang, saa Tiden gik, og man blev gammel uden at mærke det — eller fik en evig Ungdom.

Thi denne Sang syntes at synge en ny Sjæl ind i os alle.

Bjørnson vilde øjensynlig ikke give sig hen — dertil var han en alt for fin og blufærdig Natur!

De faa Ord, der kom over hans Læber, vidnede dog om, hvor bevæget han var.

— Nogle Dage efter kom min Familie med derop for ogsaa at nyde godt af Sangen.

Og atter bruser Tonerne frem, bølgende mellem den gamle Bjørnson, der lysende af Livslyst sidder i Salonen — og den unge Bjørnson, der lysende i Marmor staar i Musikstuen.

Bissens Buste er skøn.

Den passer herinde, for der er Musik om den.

Det er den unge Apollo, der staar i den evige Stad fuld af Skønhedslængsler.

Og i min Erindring lyder, forunderligt passende til Øjeblikkets Stemning, Digtet »Fra monte Pincio":

Aftenen kommer, solen står rod, farvende stråler i rummet henskylle lyslængsel'ns glans i uendelig fylde — fjældet forklares som åsyn i dod.

Vi faar at høre Evalds „Liden Gunver'1, der tiltalte Bjørnson stærkt.

Han kom i Ekstase over Digtet og udbrød: „Det er kolossalt!"

Saa følger Ibsens forunderlige:

Det var en fest kun for Natten den sorte; han var en gæst kun, og nu er han borte!63

Det diskuteres ivrigt, hvorledes denne Sang skal foredrages.

Bjørnson mener, at den maa synges som en henaandet Stemning.

„Træet stod færdigt med blad og med knop" blev foredraget med et sprudlende Liv, der tog os alle.

Der for som en Sommerdags Jubel gennem Stuen, da Fru Bergliot kvidrede:

Og træet fik bær under soløjets glød;

„Skal jeg ta dem?" sa jenten så ung og så rød. „Ja kære, du kan ta, såmange du vil ha!"

sa' træet og grenen den bugnende bød.

Ved de sidste Ord var det, som om hun dryssede alle Frugterne ned over os.

Der er et dramatisk Liv over hende — saa der virkelig ud af de smaa Sange vokser hele Scener, Smaaskuespil, der foregaar for ens Øjne og Øren.

Som af Frøet i Alfehaven stiger her af den mindste Sang en Toneblomst, født og død i Nuet.

Man oplever det altsammen!

Hvor bliver ikke i hendes Fremstilling „Dulgt Kærlighed" levende.

Et helt Livsbillede løfter sig frem af Sangen. Alene de to første Linier gør hun saa uendelig meget ud af. Man saa det aldeles tydelig, at „han tvær over bænkene hang" — saa kommer som det mest lysende Modbillede: „Hun lystig i dansen sig svang". Og til sidst udslyngede Fru Bergliot med bævende Stemme den graadtunge Hemmelighed:64

„Hun tænkte paa ham i det sidste; men det var der ingen, som vidste."

Aftenens Glanspunkt blev dog næsten en skotsk Folkevise, Svundne Dage, oversat af A. Munch, til Kjerulffs Toner.

Jeg hører endnu denne Sang tone gennem Stuen . . . disse Ord, der nu faar en egen Vemod i Erindringen om hine Aftener paa Aulestad:

Naar du sidder ved din Arne om Kvæld, Jeanie, mindes du de Dage, som hengled? Vilde du, den Tid skulde komme igen, da dit Hjerte var saa let som dit Fjed?

... Naar du sidder ved din Arne om Kvæld, Jeanie, mindes du de Kære, som gik hen? Vilde du, de skulde biot endnu en Gang staa omkring dig ved Arnen igen?

Jeg tænker paa de Kære, som gik bort, Robin, de er mig dyre nu, som da de for hen; men selv den allerkæreste af dem har jeg aldrig onsket hid igen!

Dyb Stilhed følger efter Sangen.

Jeg ser som en flakkende Ild i Bjørnsons Øjne og et bævende Drag om hans Mund.

Saa brast det ud af ham: „Bergliot — der er det reneste Vand i din Stemme!"

Ja, alle Skovens rislende Kilder og Fjældets brusende Fosser klinger igen i denne vidunderlige Røst!

Det mærkes ogsaa denne Aften, at Fru Bergliot ligner Skovens Sangere deri, at hun ikke synes at kende til Uoplagthed.65

Droslen og Nattergalen — de har virkelig ingen Nykker ... de gør sig ikke kostbare.

Det gjorde Bjørnsons sangrige Datter heller aldrig!

Og, som hun dér sidder, glemmer man til Slut Klaver og Noder, glemmer Sangersken selv . . . . Taget løftes, Væggene falder.

Vi sidder ude i den friske Skov, samlet om Gubben fra Aulestad, der synger for os, saa det toner gennem Natten:

O, godnat, godnat! Drommen har mig fat, den om dine milde øjne og de tavse ord, som af krogen for — o de vare saa forfløjne!

Nu jeg lukker til; er der mer, du vil ? tonerne tilbage trille, lokker mig og ler, vilde du mig mer? aftnen er så varm og stille!

Christopher Boeck: Soldage paa Aulestad.

5VII.

Søndag i Gudbrandsdalen!

Kirkeklokken klinger fra Follebu Kirke oppe paa Højden.

Og det er i Bjærglandet Bud om Fest, der drager langt stærkere end i Slettelandet og Byerne.

Det kalder ud fra trange, indelukte Stuer til den friske Luft og til Kirkens store Festsal, hvor alle de, der er trætte af Ugens Slæb og Slid, mødes af Frelserens: „Kommer hid til mig allel, der arbejde og ere besværede, og jeg vil give eder Hvile!"

I Dag lyder Klokkerne over hele Norges Land med en Klang som maaske aldrig siden Olaf den helliges Dage.

Thi det er den 13. August 1905, Norges store Dag, da Folket selv skal afgøre, om det vil have sit eget Hjem.

Det er, som Døren i Dag slaas op til alle norske Hjem, og Frihedens Luft strømmer ind.

. . . Hør, hør, hvor den kalder den lille Klokke!

Og i Dag maa ingen blive hjemme!

Der er mange, der har en lang Rejse, bor saa langt borte, at de ikke kan høre Klokkens kaldende Røst.

Men nu maner det gamle Slagur derinde i Kro-67

gen, det, som med sin dikkende Lyd og sine hæse Slag i Glæde og Sorg har afmaalt Tiden for levende og døende i det lille Hjem.

Vognen kører frem for Døren, og alle, der kan, drager af Sted.

Kun gamle Mormor kan ikke følge, hun er skrøbelig — kan hverken gaa eller køre.

Men sin Højtidsdragt har hun iført sig; og, støttet til sin Stok, staar hun i Døren og ser Svigersønnen og Datteren, med den lille paa Armen, samt et Par andre Smaabørn sidde i Enspænderen.

Mormor har givet Hesten Brød, den hvide Hest — skønt den ved, at Vejen er lang og trang, er det, som den ogsaa glæder sig . . . den vrinsker højt og vender sig efter Mormor, der siger: „Farvel, Lise, farvel allesammen — kom godt frem!"

Vognen sætter sig i Bevægelse ... et Slag i Luften med Pisken — for der er ingen, der slaar Lise.

Mormor bliver staaende og skygger for Øjnene, saa længe hun kan se dem.

Saa, nu drejede de om . . . men hun staar endnu i Døren, saa længe hun kan høre Vognen. Ak — hun vilde saa gærne været med og selv lagt paa Gunnars Grav den Krans, hun med rystende Hænder har bundet af Birkens Løv, det, han som ung slyngede om hendes Pande, da hun var frisk og vakker som den lyse Vaar.

Hun vilde saa inderlig gerne været med i Dag!

Omsider gaar hun ind, tager sine Hornbriller paa, aabner Slægtens gamle Bibel med det store

5*68

Spænde og de gulnede Blade og læser Dagens Evangelium.

Og imedens ruller Vognen af Sted.

Lise, der i Begyndelsen gik saa hurtig, sagtner efterhaanden sin Gang.

Nu standser den midt paa en Bakke.

Der lægges Sten under Baghjulene.

Faderen staar af og tænder sin Pibe, mens Moder giver den lille en Morgendrik.

Drengen og Pigen er i et Nu af Vognen, de giver Lise Græs og Løv, plukker Blomster og spiser Blaabær, til

Moderen siger: „Fy skamme jer, skal I nu møde saadan i Kirken!"

Men Børnene ænser det ikke.

Da standser de paa éngang . . . den lille ved Brystet holder op at drikke . . . Fader glemmer at ryge . . . Lise spidser Øre og giver et Ryk — thi Kirkeklokken høres nu klart gennem Morgenluften.

Og nu bærer det atter fremad og opad.

Da Vognen har naaet Bakkens Top, sover den lille trygt hos Moderen — men de andres Øjne søger den lille Kirke, der som en Legetøjskirke ses oppe paa Fjældhøjden, hvorfra den sender sin kaldende Røst ud over Bygden.

Og rundt om fra kommer nu kørende og gaaende, der alle søger til samme Maal.

Snart er Kirken fuld.

Aldrig har Salmesangens Toner og Præstens Ord fundet en rigere Sangbund end i Dag, da Fædrelandets store Sag har aabnet alle Hjerter!

Ingen kører hjem efter Gudstjenesten.69

Neden for Kirken paa Skraaningen lejrer den brogede Flok sig.

Hestene faar det medbragte Foder ... og Mænd, Kvinder og Børn nyder Maden, de har med hjemmefra.

Saa spændes atter Hestene for, Vognene fyldes . . . og af Sted gaar det derhen, hvor hele Bygden skal samles.

Der er som en usynlig Kirke, hvis Klokker i Dag ringer hele Norges Folk sammen ... fra den ensomste Hytte i Fjældet ... fra de stolteste Gaarde ... fra de store Stæder og Smaabyerne — lige fra Midnatssolens Land til Kattegattets og Nordsøens Strande — kalder paa Folket, der nu griber efter det, som Norge i Aarhundreder har savnet: sin Frihed, sit eget Hjem!

Ja, kunde de døde staa op af Graven, da vilde de stemme med!

Havde Dovregubben faaet synlig Skikkelse, Liv og Mæle — han var mødt op og havde givet sit Ja«!

Men der er en anden Gubbe, der lever den Dag — og det er Gubben paa Aulestad!

Ja, at Bjørnson faar opleve dette ... det er vei hans Livs største Glæde.

Men fyldes han af Sejrens Jubel, saa føler han ogsaa Ansvaret.

Og han mærker hver Dag, hvor fremskudt hans Stilling er.

Stadig faar han anonyme Breve tilsendt.

En Eftermiddag, jeg er deroppe paa Aulestad, da Posten bringes, viser han mig flere Breve.70

„De er anonyme allesammen!" siger han, aabner et af dem og giver mig det i Haanden.

Det vilde blive en artig Samling, om disse Breve blev udgivet.

Han sagde den Dag med et smukt Smil: „Fra Danmark faar jeg aldrig slige Breve!"

Det er jo en Ære at være Genstand for den Slags Skriverier; enhver, der har naaet en Højde, der irriterer Middelmaadigheden, er udsat for sligt!

Jeg havde den Følelse, at Bjørnson ikke fordømte de anonyme Brevskrivere.

Bølgerne gik jo højt i de Dage.

Og sikkert har mange fortrudt, at de lod sig henrive til at sende Bjørnson saadanne Breve.

Det gaar med politiske Revolutioner som med store Naturomvæltninger; Sindene kommer i et Oprør, saa de er halvt utilregnelige.

— Nu skulde Bjørnson tale i Bygden ... før Afstemningen.

Jeg havde aldrig hørt ham tale offentlig.

Han skulde jo eje en Evne saa mægtig, at det aldrig glemtes, naar man havde hørt ham.

Fra Højskoler og Studentermøder var hans Ry fløjet vide.

Men i Dag gjaldt det noget, der var hævet over Veltalenhed.

Det var jo selve Norges Livssag, der stod paa Spil.

Kunde den tooghalvfjerdsindstyveaarige Mand virkelig tale paa en saadan Dag uden at overvældes af sin Bevægelse . . . kunde han, der var saa optaget . . . der arbejdede . . . afsendte og besvarede71

Masser af Breve og i sit gæstfri Hjem modtog Alverden — kunde han faa Tid og Ro til at udarbejde sin Tale?

Det skulde snart vise sig!

Mødet og Afstemningen her i Bygden skulde foregaa paa en gammel Bondegaard, der laa op ad Fjældet.

Rundt om saas fraspændte Køretøjer . . . græssende Heste ... Mænd, der laa henkastede med Piben i Munden, og Koner, der sad i Klynge og udvekslede Nyheder, mens Børnene legede op og ned ad Skraaninger

Fra Sanatorier og Pensionater saas Udlændinge.

Fotografiapparaterne tittede frem allevegne som Kanonmundinger før Slaget.

Tætpakket staar Folket paa Vejen til og omkring Talerstolen, der er rejst i det fri.

Da bliver der en Bevægelse i Mængden; og alles Øjne søger i samme Retning.

Nu ses Bjørnson, ragende op over alle, han, der er et Hoved højere end alt Folket.

Hovederne blottes.

Og, hilset som en Konge, skrider han frem.

Han blotter selv Hovedet, medens alle istemmer: Ja, vi elsker dette landet!11

Aldrig har vei denne Sang lydt smukkere end her i Digterens Hjembygd paa denne Dag som et virkeligt Udtryk for det norske Folks og Bjørnsons Kærlighed til gamle Norge.

Uberegneligt er det, hvor meget disse Ord og Toner har virket!72

Fotografiapparaterne knækker; thi nu stiger Bjørnson paa Talerstolen.

Det er saa stille, at man synes, hele Norge maa kunne høre ham i Dag!

Han høres langt længer!

Hele Verden hører ham, som han staar dér og taler!

Talerstolen er dannet af løst sammentømrede Brædder og fæstet til en gammel Ladebygning.

Havde det været den unge, stormende Bjørnson, den skulde bære, han havde traadt det hele sønder og sammen!

Men det er ikke den unge, brusende Reformator.

Saa faa er hans Bevægelser; og inderligt følte . . . fra Hjertets stille Dyb kommer hans Ord.

Alle føler det, han selv med, at de Øjeblikke, han her staar paa Talerstolen, de vil leve i Aarhundreder og gaa fra Slægt til Slægt, til Efterkommernes Efterkommere i uendelige Led.

Jeg er sikker paa, at, saa længe Bjørnson vilde, kunde han have holdt Mængden samlet om sig.

Kun én Gang var Bevægelsen ved at tage Magten fra ham — kun et Øjeblik; det mærkedes næppe.

Som fødtes Ordene i samme Nu, holdt han, uden at Hukommelsen svigtede ham, det gennemtænkte og

udarbejdede Foredrag.

Dette var vei det største Øjeblik i hans Liv!

— At man ikke kan kalde en saadan Stund tilbage 1

Se: dér staar han — med den høje Pande og de dybe, gennemtrængende Øjne, der siger lige saa meget som hans Ord — den stolte Skikkelse, der73

ligesom bærer paa et helt Livs Kamp og Byrde, men med Sejrens hvide Krans om sit Hoved.

Han ser ud over de mange Hoveder med de lysende Øjne, der spejler hans Tales Glød — og i det fjerne staar Højderne og Skovene lyttende til Norges største Mand.

Som en levende Statue staar han dér, en Høvding at skue til og dog saa ydmyg, som vil han, at man skal glemme ham for Sagen — men man kan det ikke; thi han er ét med sine Ord!

Stor Stilhed følger efter hans Tale og saa et dæmpet Røre som en stille Susen gennem Skoven.

Den norske Bonde har ikke nemt til Ord og ejer ikke stærke Udtryk for Glæde eller Sorg.

Men Hovederne blottes atter — der staar en lysende Tak i Øjnene, der følger ham paa Vej, da han drager bort under Nationalsangens Toner.

Langt hen paa Kvælden kommer jeg igen op til den gamle Bondegaard.

Inde i de halvmørke Stuer sidder Folk, der optæller Stemmerne

Én holder en brændende Stump Lys i Haanden . . . i dens flakkende Skær ser man Norges Frihed sidde paa Højsædet i den gamle Odelsgaard!

Der er stille om Talerstolen . . . men fra den skyfulde Himmel kaster Maanen af og til et lysende Glimt over den Plet, hvor Bjørnson stod.

Stjerne efter Stjerne ses.

Og nu rinder det mig ihu, hvad Fru Bjørnson en Dag fortalte.

Da Bjørnsons Fader skulde køre til Kirke for74

at døbe Sønnen, og han alt var ved at drage af Sted, kom Moderen løbende og sagde: „Du skal ikke døbe ham „Bjørn Bjørnson" — nej kald ham „Bjørn-stjerne Bjørnson"!"

Ja Bjørnson blev den Stjerne, der lyste fra Norges Himmel — som et Forbud paa Frihedens Morgengry!VIII.

Uen sidste Morgen paa Vonhejm!

Jeg er tidlig oppe og skynder mig ud paa Højen.

Dér ligger Aulestad, badet i Morgensolen, som en Blomst, der lige var skudt op denne Morgen, en Pragtblomst af den norske Jord.

Det er altsaa sidste Gang, i lange Tider maaske, jeg skal staa her og se op til det norske Parnas.

Jeg gaar over Fossen, drejer om ad Vejen, der følger Fossedybet, og ind i Lunden, Bjørnsons Lund, hvor jeg har vandret med ham.

Hvor her er morgenstille og mindetungt!

Hver Dugdraabe i Mosset og Græsset synes mig et blinkende Øje, der ser saa vemodigt paa mig, fordi vi skal skilles.

I ranke Birke, I stille susende Graner, I stolte Fyrretræer — hvad kunde I ikke fortælle mig om Bjørnson . . . alle de Tanker, han har tænkt højt i denne Digterlund . . . alle de aandfulde Samtaler, han har haft med Naturen og med dem, han har ført herud!

Jeg standser og ser nu for sidste Gang herfra op til Aulestad, hvor ikke et eneske Menneske øjnes.76

Ligger det ikke dér som en Drøm, overrasket af Dagslyset . . . som et Aladdinsslot — opført af Digtningens skabende Aander i Nattens Timer.

Og dog — som Gaarden ligger dér, varm og solskinnet, i sin stille Hygge, husker jeg, at den ikke biot er Digterens Bolig . . . men ogsaa det store Hjem med det store Hjerte ... det store Hjem, der staar aabent for hele Verden . . . hvor der altid er et Vindu aabent for Sorgens mørke, skrigende Ravne, der søger derind, men flyver derfra som Glædens og Lykkens hvide Duer.

Ogsaa vi har jo nydt af den rige Gæstfrihed deroppe.

Og jeg mindes den sidste Aften paa Aulestad.

Vi er kommet derop for at tage Afsked, da vi nu skal rejse, efter at jeg har afsluttet min Bog „Livsmod".

Og, da vi sidder deroppe, serveres der en gylden Vin, som svarer til Tonen i den lyse, festlige Salon ... en Vin, Bjørnson har faaet foræret af sin Ven, Konsul Mohr i Bergen.

Bjørnson løfter sit Glas og støder det mod mit: „Til Lykke med Barnet!"

Og han tilføjer, idet han klinker med min Hustru: „Naar det regner paa Præsten, da drypper det paa Degnen!"

— 1 et taknemligt Blik omfatter jeg hele Aulestad til Tak for Timerne deroppe hos Bjørnson og hans Viv!77

Snart sidder vi paa Vognen, der gennem den morgenduftende Gudbrandsdal fører os til Faaberg Station.

Her staar i den store Ventesal en mægtig Nerium, bærende et rigt Flor af de herligste Blomster, lokket frem af Lyset og den brændende Sommersol.

Sandelig — man skulde tro, man var i Syden!

Er ikke Bjørnsons Digtning en saadan Blomst, der har Rod i Norge, men ejer en Glød og Farvepragt, som var den født i Syden.

Mens jeg staar og tænker paa dette, skyder Bjørnson selv i al sin frodige, blomstrende Livskraft op foran mig.

Han vil til Kristiania og overvære Indstuderingen af „Daglannet" paa Nationalscenen.

Da han hører, vi skal med samme Tog, siger han straks: Jeg haaber da, De kommer ind i Kupéen til mig!"

Og nu kører vi sammen med Bjørnson fra 11 om Formiddagen til 6 om Aftenen.

Bjørnson har lige taget Plads i Kupéen — og paa Hylden ovenover lægger jeg min Rejsetaske.

Da Bjørnson ser op, siger jeg: „Det er Manuskriptet til min ny Fortælling!"

Ja, jeg skønner det," svarer Bjørnson.

Og jeg tilføjer: „Ligesom man lader Vinen passere Ækvator, for at den kan forædles, saadan lægger jeg mit Arbejde her i Deres Nærhed!"

Det er just Dagen efter Folkeafstemningen; og jeg siger til Bjørnson: „Den Talerstol, De stod paa, var meget daarlig; men man glemte det snart! I Danmark har vi Talerstole nok, de herligste Taler-78

stole, smykket med Dannebrog og Bogeløv . . . biot vi havde Talere til alle de Talerstole!"

„Men I har en anden Ting nede hos jer — I har jeres Folkehøjskoler med deres prægtige Sang!"

Vi kører langs Mjøsen, der leger Skjul med os . . . snart ses og snart forsvinder — Bjørnson fortæller, at, naar han rejser denne Vej med Dattersønnen, den tolvaarige Tancred Ibsen ... da leger de sammen som to Børn. Det er Aftalen, at, naar Mjøsen forsvinder, skal Tancred have Prygl; men da klatrer han, væver som et Egern, op i det øverste Net, hvor Bjørnson ikke kan naa ham.

Bjørnsons Øjne lyser af Glæde, da han siger, at Tancred elsker Aulestad: naar han er i Skolen i Kristiania, følger

han med den mest levende Interesse Begivenhedernes Gang derude . . . hver Kalv, der fødes, hvert Føl, der kommer til Verden.

Skønt Bjørnson er uudtømmelig i sin Konversation, maa jeg dog af og til ud paa Platfonden og se Naturen, der ogsaa drager mig med de skiftende Udsigter til Mjøsen.

Denne Uro morer Bjørnson.

Ja, De er sandelig Lyriker!" siger han.

Og, da jeg engang kommer ind efter en saadan Ekskursion, udbryder han: „Naa, hvad har De saa oplevet for mærkelige Ting?"

Nu vilde jeg ønske, at jeg havde givet Mjøsen en god Dag og kun lyttet til Bjørnson.

Men — stod jeg udenpaa og saa de norske Friluftsscener rulle mig forbi og saa kom ind i Kupéen og saa Bjørnson, da var det jo, som jeg i ham fandt den levende Tolk af al denne Skønhed . . .79

den, i hvem det altsammen var levendegjort og havde faaet Skikkelse . . . Bjørnson og den norske Natur — det var jo i Grunden det samme ... jeg fandt ham i Naturen — og Naturen i ham.

Bjørnson havde noget saa mildt og kærligt, ja næsten faderligt over sig, at man i hans Nærhed havde Følelsen af at høre til hans Nærmeste.

Men hvem husker selv en Faders kærlige Ord, som man finder saa ganske naturlige — først, naar den Tid kommer, at de Læber, der talte saa varmt, er lukkede . . . først da ønsker man, at man havde gemt hvert Ord.

Jeg mærkede ogsaa den Dag i Kupéen, at Bjørnson med al den Rejseuro, der havde fulgt ham hele hans Liv, inderst inde var et Hjemmemenneske.

Derfor har han i Rom og Paris og, hvor han ellers opholdt sig, saa hurtig fundet sig til Rette, fordi han førte Hjemmet med sig.

Og som han sad der i Kupéen, da lyste hans Øjne saa mildt og varmt og blev ligesom den Arneild, om hvilken vi hyggede os.

Vi saa ikke biot den fremragende Digter, den store Høvding — men ogsaa Landsfaderen, der samler sine Børn om sig.

Der var saa hjemligt i Kupéen.

Inderst inde i hans Hjerte laa der et lille Aulestad, hvor der var Rum for alle Mennesker.»!

— Standsede Toget ved en Station, blev Bjørnson søgt af sine Venner. Et Sted husker jeg saaledes, at Højskoleforstander Arvesen gik i Samtale med ham.

Et andet Sted faar han, som han staar ud af80

Toget, et Telegram; og jeg ser ham endnu paa Tele-gratbudets Ryg skrive Kvitteringen.

I Hamar var der saa langt Ophold, at der spistes Middag.

Medens alle de rejsende gjorde sig det bekvemt, tog Plads og nød Bordets Glæder med den Ivrighed, som er særegen for Rejser, saa jeg Bjørnson staaende nyde et hurtigt Maaltid.

Hen paa Eftermiddagen sagde Bjørnson i den mest stilfærdige, næsten undskyldende Tone: „Vil De tillade, at jeg et Øjeblik sidder i Ro og hviler mig?"

Vi lod straks Bjørnson alene og gik ind i en anden Kupé.

Efter en lille halv Times Forløb kom han ind til os, tog Damernes Hænder og sagde: „Tak, fordi I var saa snilde at lade mig hvile lidt; nu maa I endelig komme ind til mig igen!"

Hans Samtale omfattede alt mellem Himmel og Jord.

Han talte om Tolstoy og syntes at interessere sig for Henry George.

Jeg husker ikke, i hvilken Anledning jeg citerede som betegnende for Ploug de kendte Linier af Dedikationsdigtet til Christian Winther:

Du sleb det straalende Smykke, som Ungdom og Skonhed bær', jeg maatte prise min Lykke, om jeg fik smedet et Sværd.

„Ja", sagde Bjørnson, „Sproget skal være som et Smykke; man skal smede og file og mejsle det, til der kommer det fineste Arbejde ud!"81

I Anledning af den norske Nationalsang udtalte Bjørnson, at han af danske Sange syntes særlig godt om „Der er et yndigt Land!"

I Kristiania skiltes vi fra Bjørnson.

Foran Bladenes Vinduer stod tætpakkede Skarer, der læste de opslaaede Telegrammer med Afstemningsresultaterne.

En stærk Stemning herskede overalt.

Da vi om Aftenen gik oppe paa St. Hans Haugen, hvor Musikken spillede, blev der paa éngang dødsstille.

Tallerknernes Raslen og Glassenes Klirren standsede, og Opvarterne selv stod som Statuer.

Dirigenten slog til Lyd — alle rejste sig.

Og ud i den stille Sommernat bares Tonerne af „Olufssangen" og af ‚Ja, vi elsker dette Landet!"

Dobbelt betagende lød disse Toner her, hvor man har den vidunderlige Udsigt: det er jo, som man heroppefra ser ud over Norge — Hovedstaden, Norges Hjerte . . . Havet, dets Puls . . . Fjældet, dets Kæmpelegeme: alt dette øjnes her!

Christopher Boeck: Soldage paa Aulestad.

6VII.

I Maj 1906 gensaa jeg første Gang Bjørnson efter

mit Samvær med ham den foregaaende Sommer.

Han havde tilbragt den Vinter i Norge paa sit kære Aulestad, men, da det vaaredes, drog han mod Syd.

Han kom nu fra Berlin, hvor han havde overværet Afsløringen af en Mindesten for den dér begravede Nordraak, Komponisten til „Ja vi elsker dette Landet."

Han boede, som saa ofte før og senere, paa Hotel Dagmar ved Raadhuspladsen i København.

Jeg traf Fru Bjørnson dér en Formiddag; hun sagde, at Bjørnson sov efter Rejsen fra Berlin, men hun bad mig komme igen om Eftermiddagen Klokken seks.

Ved den Tid mødte jeg da ogsaa paa Hotellet; Portieren spurgte i Hustelefonen, om Bjørnson kunde modtage mig, og fik straks et bejaende Svar.

Da jeg naaede Gangen uden for Bjørnsons Værelse, kom han stormende ud og omfavnede mig: „God Dag, min kære, kære Ven!"

Han førte mig ind i Værelset, hvor jeg hilste paa Fru Bjørnson.

Ja sandelig — syntes jeg ikke, da jeg saa de to83

sammen, at det kedelige Hotelværelse forvandledes til Salen paa Aulestad.

Fru Bjørnson er jo Hjemmehyggen selv.

Og Bjørnson bragte det friske Pust med sig; naar han saa ud af Vinduet, troede jeg virkelig, at Gudbrandsdalens Højder laa derude, saadan lyste hans Øjne.

Havde Fru Bergliot sunget biot en eneste Trille — ja, da vilde Fortryllelsen have været fuldstændig: jeg vilde troet at høre Maaltrosten i Skoven ved Aulestad.

Og jeg spurgte Bjørnson, om de havde en Aften tilovers for os, hvad det virkelig viste sig, at de havde.

Et Par Dage efter kom de da ud til os.

Vi boede den Gang i Frederik VI's Allé med Udsigt til Frederiksberg Have.

Da Bjørnson saa den smukke Udsigt, mindedes han, at han for Aar tilbage havde besøgt Digteren Hauch paa Slottet.

Den Aften glemte vi at høre Nattergalen, der sang ude i Haven — for at lytte til Sangeren fra Aulestad!

Og sandelig — han var værd at høre!

Det var den Trolddom, der var over Bjørnson, at alt hos ham smeltede sammen til én Støbning; hvert Ord kom flyvende fra hans Mund som en Fugl fra Skoven.

Det hverdagsagtige var som blæst af ham.

Der var en evig Fest, en Poesiens Højtid om ham!

5*84

Og saa var der det ved Bjørnson, at han altid var saa glad i Øjeblikket.

Han kunde, som alle Stemningsmennesker, helt glemme Fortid og Fremtid og synke hen i Nuet.

Ja, saadan var han ogsaa den Aften, som fandtes der ingen Verden uden for den Stue, hvor han nu dvælede.

Vi sad lyttende om ham, glemmende alt for at høre ham.

Og, som havde Nattergalen ogsaa hørt ham og vilde hilse ham med sine skønneste Toner — den sang hin Nat saa vidunderligt!

Nu, naar jeg hører Nattergalen synge Foraaret ind, vil jeg altid tænke:

„Kan du ikke synge Bjørnson hid igen?"

Mit sidste personlige Møde med Bjørnson var i November 1907, da han rejste gennem København paa Vejen til Syden.

Det var en Formiddag paa Hotel Dagmar.

Da jeg overrakte ham min ny Bog „Arvingen til Skjoldnæs", udbrød han:

„Nej, De er dog et Pokkers Menneske! Har De nu skrevet en Bog igen!"

Han saa paa Titelbladet og bladede i Bogen: „Et nyt Emne! . . . Den ender vei godt? ... Naa, det var bra' det! . . . For det skal ende godt! . . . Nu til Dags vil man gøre alt saa mørkt og uhyggeligt! . . . Kommer ikke Bladene og fortæller om Grieg, som nylig er død, at han var en Pessimist! Det er den sorteste Løgn. Han var en ren Solgud!"85

Det var sidste Gang, jeg saa Bjørnson og Fru Karoline sammen.

I Høsten 1908 var det saa, at Bjørnson og hans Hustru fejrede deres Guldbryllup paa Aulestad.

Med al den tidlige Anerkendelse, og trods det, at Appelsinen straks faldt i den unge Aladdins Turban, havde Bjørnson dog tit haft trange Tider.

Disse hjalp hans trofaste Hustru ham altid ud over.

Og vilde Storm og Strøm og Vejr og Vind tage Magten fra Fartøjet, saa var hun den, der forstod at vende Sejlet og dreje Roret, saa Skuden kom i Havn.

Derfor elskede og ærede Bjørnson hende ogsaa til det sidste.

Og derfor slyngede han paa Guldbryllupsdagen saa straalende en Krans om hendes Pande, at det saas langt bort; og det hørtes Verden over, hvad han den Høstaften mellem det gyldne Løv sagde til sin Ungdomskærlighed, der nu sad som Guldbrud ved hans Side . . . Fruen paa Aulestad, til hvem han for Aaringer siden havde sunget:

Mig følger én med en sjæl så stor,

for mig hun ofrede alt på jord;

ja hun, som lo, når min båd blev krænget,

og blev ej bleg under uvejrs-hænget,

ja, hun, imellem hvis hvide arme

jeg kendte livets og troens varme.

Vinteren 1909 tilbragte Bjørnson i Paris.

Og det var her, han for sidste Gang forbavsede86

Verden ved at hjemsende sit Lystspil: „Naar den ny Vin blomstrer —"

I Maj samme Aar standsede han paa Hjemvejen i Gøteborg, hvor en Kreds af hans svenske Venner samledes om ham til en Aftenfest.

Han tog til Laurvig for efter Lægernes Raad at bruge Badene.

Men pludselig fløj som en sort, skrigende Ravn det Ulykkesbudskab ud over hele Verden, at Bjørnson var bleven alvorlig syg.

Fra Laurvig søger han til Aulestad.

Ak — han, der ellers let og spændstig sprang af Vognen, han maa nu ledes ind.

Og saa kommer den sidste Sommer paa Aulestad.

— Hen paa Høsten synes han at blive raskere.

Mens „Den ny Vin" blomstrer paa Evropas Scener, kendes det, at der er Kraft i den gamle Vin ... at Vinstokken fra Aulestad endnu kan bære Druer, der har Smag og Sødme.

Med Døden i Hjertet skriver den gamle Digter til Hundredaarsfesten for Selskabet „Norges Vei" en Kantate, saa sprudlende frisk, som var det en Begyndelse og ikke en Afslutning ... en saadan Løvspringsjubel, at man skulde tro den digtet en Foraarsdag og ikke i den sene Høst!

Og hele dette Digt, skrevet som en Forherligelse af Selskabet „Norges Vei", passer, som om det kunde være skrevet til Bjørnson selv.

Hør biot:87

Du kom som regn til den smægtende vaar! Først blygt som en stille og hjærtemild regn — gaver og raad til den enkelte egn — saa kundskapens, planernes skapende regn over det hele! Nu landet har hegn mot uaarets magt — i den rikere jord, den klokere lijærne, det lysende ord. I det, som gav fart ifra da og til nu, mange har del, men den storste har du!

Saa kommer den Dag i November 1909, da han forlader Aulestad.

Han tror ikke, at det er sidste Gang, for han er fuld af Haab: dernede i Syden skal han atter blive karsk, vende tilbage næste Vaar og finde Hvile i det Land, som han elsker.

Det har dog været en tung Dag, da han korte ned gennem Birkealléen, der har drysset sine sidste Blade over ham og hviskende bedt ham blive . . . og fra Fossen og Elverdybet har Nøkkens Rost lydt efter ham: „Bliv, bliv herhjemme!"

Men Bjørnson vil af Sted.

Og hans Vilje tør ingen modstaa ... det er jo den, der har baaret ham saa højt . . . den, der har hejst det rene, norske Flag paa Akershus, saa det ses over hele Verden.

Nu er han i Paris.

Men en Dag meldes det over Landene, at han er en døende Mand.

Da ved hans nærmeste, at det er hans sidste Fødselsdag, der fejres i December 1909.

— Vi naar ind i 1910.

Og til Trods for alle Læger synes Kæmpen fra Aulestad at faa Bugt med Døden.88

Se: hvilket Syn han frembyder paa sit sidste Leje, medens Evropas, ja hele Verdens Øjne hviler paa ham!

Sejrsbulletinerne fra hans sidste Skuespils Opførelser naar ham som fjerne Fanfarer.

Og mer end det, uendelig mer end det: han, der hele sit Liv har været en omstridt Mand . . . han føler nu, at alle, Venner og Fjender, vil bære ham paa deres Hænder, om de kunde . . . bære ham op til Norge — for derop længes han mer og mer.

Har han før villet til Syden, saa vil han nu hjem igen.

Bjørnsons Vilje er saa stærk.

Den Pil kan ingen staa for ... den gaar gennem Bjærg og Fjæld!

Og de vidunderligste Ting sker!

Han bedres virkelig Dag for Dag.

Da gaar Seinen over alle Bredder.

Men Bjørnson smiler . . . hvad er der sket?

Er det Fosserne fra Norge, der kommer for at hente ham hjem ?

Som Nattergalen synger for den syge Kejser i H. C. Andersens Eventyr, saaledes har maaske i Drømme Maaltrosten fra Aulestad sunget for Bjørnson i hans sidste Stund, sunget ham hjem.

For — han er hjemme!

Det forunderlige er sket!

Jeg sejler, jeg sejler, jeg ser Norge!" hvisker han.

I sine sidste Øjeblikke tror han sig hjemme — han dør i Norge!89

Ak, da vi en Morgen aabner Bladene, staar der, at Bjørnson er hensovet.

Med taarefyldte Øjne ser vi til Billedet paa Væggen . . . det, hvor han og hans Hustru staar sammen paa Aulestads Veranda.

Nu staar hun ene!

Og for mine Øren lyder „Bergliots" Ord:

— Vi kommer tidsnok hjem.

Hundene vil ikke møde med glade hop,

men hyle og hænge med halen.

Og gårdens hester vil spidse øren,

vrinske glade mod staldøren

og vente Ejndrides stemme.

Men den lyder ikke længer,

ej heller Ejnars skridt i svalen,

som ropte ind, at nu måtte alle rejse sig,

for nu kom høvdingen!

. . . Kør langsomt;

ti vi kommer tidsnok hjem.

Ja, langsom, langsom har Hjemfærden været for Bjørnsons Kære, der fulgte ham paa den stolteste Gravfærd, nogen Digter har faaet.

Saa kommer det allersidste Møde!

Det er en kold Morgen i April.

I denne Nat er Digterens Baare draget op gennem Sønderjylland, som elskede ham, og som han omfattede med sit varme Hjerte.

Paa Banegaarden i København staar vi ventende.

Nu kører Toget langsomt frem.

Og jeg tænker paa den Morgen for nogle Maaneder siden, da Toget holdt paa den anden Side90

. . . og i Toget laa den syge Mand med Længsel mod Syden.

Nu vender hans Støv hjem . . . den brudte Kæmpeskikkelse.

Toget glider stille ind.

Alle Hoveder blottes ... mens en Koral i dæmpede Toner bølger Toget i Møde.

Og alles Øjne stirrer frem for at se Baaren, hvor Bjørnson sover sin sidste Sovn.

Uden for Stationsbygningen bruser Hartmanns Sørgemarch fra Thorvaldsens Ligfærd frem.

Ja, ogsaa Bjørnson var Billedhugger! Af Norges Granit har han hugget Skikkelser, som hans Aand har besjælet . . . levende Mennesker, der vil bære hans Navn til uoverskuelige Tider.

Langsomt gaar det gennem Staden, hvor Flagene vajer paa halv, og et Folk, i Sorg og Tak med taarefyldte Øjne, følger Baaren med det norske Flag.

Nu passerer Toget det kongelige Teater.

Holberg ogOehlenschlæger ser efter deres store Fælle, der har hjulpet dem at bygge Norden op.

Omsider naar Toget Toldboden, hvor Panserskibet Norge ligger beredt at bringe sin store Søns Støv hjem.

Og paa den vældige Kolos, graa og tung, som var det selve Fjældet, der var svømmet herned for at hente Bjørnson, modtager den norske Minister den flagsmykkede Baare.

Nu er Bjørnstjerne Bjørnson i Norge!91

Skibet lægger fra.

Da synger Tonerne:

Dejlig er Jorden, prægtig er Guds Himmel, skøn er Sjælenes Pilgrimsgang; gennem de fagre Riger paa Jorden gaa vi til Paradis med Sang.

Alle Flag sænkes paa Land.

„Ja, vi elsker dette Landet" — toner ganske dæmpet.

Da er intet Øje tørt.

I det samme ser jeg en lille Fugl flyve over Skibet, hvor Baaren staar.

Var det en Sangfugl ... var det Maaltrosten fra Aulestad, der vilde synge Bjørnson hjem?

Og, mens det graa Skib glider op langs Kysten, stimer den mylrende Mængde ud ad Langelinje . . . alle disse levende Sjæle og bankende Hjerter, der er fyldt af Bjørnson . . . disse Hundreder, ind i hvis Liv hans Digtersol har lyst — de vil efter ham, de vil med ham . . . først Havet formaar at sætte en Bom for dette Følge.

Ude paa den yderste Mole staar de og ser det sidste Glimt af Skibet, der fører Digterkongens Baare af Sted.

Langsomt glider Kolossen ud i Regn og Taage . . . som en bortdragende, der skjules i Graad og Taarer . . .

langsomt, langsomt, vi kommer tidsnok hjem![92]

Mængden spredes til alle Sider.

Det er, som man har fulgt en kær Ven, der skal paa lange Rejser.

Man føler sig saa tom og ensom.

Jeg naar mit Hjem og ser ud over Frederiksberg Have, hvor Solen nu bryder frem og lyser over de bristende Knopper og den spirende Skovbund — det er jo den sidste April.

Jeg ser hen paa Bjørnsons Billede.

Hvo af os ønskede ikke gerne, at Bjørnson havde faaet et endnu længere Liv, han, der gjorde Livet til en Fest for os alle.

Nu ser vi, hvor rig han har været!

Som man først øjner Markens Rigdom, naar Kornet er indhøstet, og Sommeren er endt.

Hvor bølgede ikke Kornet paa Synnøve Solbakkens Højder og Arnes Marker — ja ud over alle de Vange, der omslutter hans Digtnings store Odelsgaard!

Naar Høsten er bragt i Hus, er Markerne tomme; men det indhøstede Korn er Udsæd til næste Vaar.

I Bjørnsons kærnetunge Digtning er der Sædekorn med Spireevne til mangen en Vaar.

Og Sørgefesten over det bortgangne Menneske forvandler sig til en Glædesfest over Digteren.

Ja, paa éngang stiger der som en befriende Glædesfølelse op i mig!

Bjørnson er død — Bjørnson lever!

Han lever jo for mig, som for os alle i sine udødelige Værker![93]

Og der staar en Livets Jubel af Bjørnsons Digtning!

Ja se: dér kommer de springende og dragende alle hans Digterbørn ... en glad. Gut . . . Fiskerjenten — og hvad de alle hedder — lige til de unge Piger i „Den ny Vin —"

Ovenover dem allesammen staar i lysende Glans Bjørnstjerne Bjørnson, som jeg saa ham hin Sommerdag.

Og jeg synes, det er, som hele Verden staar nedenfor og med takfyldte Hjerter og tindrende Øjne ser op til ham.

Det er blevet Aften.

Nu straaler Himlen og Haven som et helt Solhav.

Fn Drossel synger derude i Toppen af et højt Træ ... det er, som den synger:

„Kommer ikke Bjørnson?"

Jo han kommer . . . hver Gang du banker paa Mindets Fjældvæg med Hjertets stærke Hammer, da stiger han ud til dig.

Han kommer ... du har ham i Stuen, naar du aabner hans Værker!

Solen falder paa hans Billede. Da lyser Smilet om hans Mund. Han var en Solgud!94

Nu ringer Kirkeklokken Solen ned.

Og jeg hører Bjørnsons egne Ord:

Aftensolens mildhed, du er mer end visdoms ro, ti du er den kristnes tro: nå mig med din stilhed!

Droslens bævende Sang trænger ind til mig.

Jeg mindes Soldagene paa Aulestad.

Og paa engang synes jeg, at jeg hører Bjørnson, som hin Sommeraften, da han læste sit Digt for os.

Men det er ikke paa Aulestad, han taler.

Han ligger nede i den store Stad, med Hustruens Haand i sin, med halvt lukkede Øjne og et lykkeligt Smil om Læben.

Og, da er det, som hans egne Ord for første Gang fødes . . . som er det sit eget Drapa han synger:

Syng mig hjem, om I kan, jeg vil dø i mit land. Syng mig frem til mit hjem, jeg vil dø i et syn av de blaahvite bryn, av vor jord hos min mor.

Jeg vil dø i den tro, at de alle var go'. I skal se, at den kulde de gav dugger av paa min grav.95

Ti min sang står i vår bak den barm, som var hård, og gør klar, hvem jeg var. Syng mig frem over hav, syng mig hjem til en grav i vor jord hos min mor. i

IAui